

Xibaaru jàmm bu Almasi Yeesu, ci jottalib Yowaan

Yowaan kenn la woon ci taalibey Yeesu. Yowaan moo nettali juróom ñaari kéemaan yu Yeesu def, te muy lu wees ay kéemaan, maanaam ay firnde yu wone kan mooy Yeesu ak li ko Yàlla yónni ngir mu def ko ci àddina.

Ni ñu ko daaje ca bant ba, moo sottal liggéey bu mag bi ko Yàlla dénk, te liggéey bi mooy baaxe nit ñi réer, di leen jéggal. Li Yonent Yàlla Yaxya wax rekk, moom «mooy Xarum Yàlla, miy far bàkkaaruu àddina» (1.29).

Ci tēnk:

1.1-18 Kàddu gi moo ñēw ci àddina.

1.19-51 Yaxya yéggle na ñēwug Yeesu, ba wonale ko ak taalibey Yeesu yu njëkk ya.

2.1–12.50 Yeesu wone na juróom ñaari firnde, jàngal na mbooloo.

13.1–19.42 Yeesoo ngii ci fanam yu mujj ci biir Yerusalem ak li ko wër.

20.1–21.25 Yeesu dekki na, ba feeñu ay taalibeem.

Almasi bi moo di Kàddu gi, di leer gi

¹ Njàlbéen ga fekk na Kàddu gi nekk, te Kàddu gi ma nga woon ak Yàlla, te Kàddu gi Yàlla la woon.

² Njàlbéen ga fekk na Kàddu gi nekk ak Yàlla.

³ Lépp ci Kàddu gi lañu ko sàkke. Sàkkeesul dara lu ñu sàkkewul ci moom.

⁴ Ci moom la dund nekk, te dund dig leer, ñeel nit ñi.

⁵ Leer moo feeñ ci biir lëndëm, te lëndëm gi manu koo man.

⁶ Am na nit ku Yàlla yebal, ñu di ko wax Yaxya.

⁷ Kooku moo dikke kàddug seede, ngir seede lu jëm ci leer gi, ngir ñépp gëme ciy waxam.

⁸ Du moom ci boppam moo doon leer gi, waaye seedeel leer gi moo ko taxa dikk.

⁹ Leer giy dëgg, tey leeral nit ñépp, moo dikk ci àddina.

¹⁰ Ci àddina la masa nekk, te àddina sàkkoo ci moom, waaye waa àddina xamuñu ko.

¹¹ Ci ñoñam la ñëw, waaye ñoñam a ko dalalul.

¹² Teewul mboolem ñi ko dalal, ba gëm ko, ñoom la may ñu yelloo doon doomi Yàlla.

¹³ Ñooñu du ci deret lañu sosoo, te it du ci coobarey nitu suuxu neen, mbaa ci coobarey góor lañu sosoo, waaye ci Yàlla lañu sosoo.

¹⁴ Kàddu gee sol aw suux, doon nit, màkkaano ci sunu biir, nu ne jàkk ci darajaam, darajay jenn Doom ji bawoo ci Baay bi, mat sëkk ci aw yiw akug dëgg.

¹⁵ Moom la Yaxya seedeel, di xaacu ne: «Kii laa noon leen: “Mooy dikk sama gannaaw waaye moo ma sut, nde moo jiitu sama juddu.”»

¹⁶ Ci ag matam lanu tanqe nun ñépp, yiw ci kaw yiw.

¹⁷ Yoon wi indi ndigali Yàlla yi, ci gémminiñu Musaa lees ko joxee, waaye yiw wi ak dëgg gi, ci Yeesu Almasi bi la dikke.

¹⁸ Kenn masula gis Yàlla, waaye Yàlla miy Kenn te sës rëkk ci Baay bi, kooku mooy ki ko xamle.

Yaxya seedeel na Almasi bi

¹⁹ Lii nag moo di seedes Yaxya, ba njiiti Yawut ya yebalee fa moom ay sarxalkat aki Leween ñu jóge Yerusalem, dikk ne ko: «Yaw yaay kan?»

²⁰ Yaxya dafa biral, bañula tontu, waaye daa biral ne: «Duma Almasi bi.»

²¹ Ñu ne ko: «Yaay kan nag? Yaa di Ilyaas?» Mu ne leen: «Duma Ilyaas.» Ñu ne ko: «Ndax yaa di Yonent bi*?» Mu ne leen: «Déédéet.»

²² Ñu ne ko nag: «Wax nu yaay kan, ba nu mana yóbbul tont ñi nu yónni. Nga ne yaa di kan?»

²³ Mu ne: «Man maa di baatu kiy xaacu ci màndiñ mi, naan: “Nangeen xàll yoonu Boroom bi!”» noonu ko Yonent Yàlla Esayi waxe woon†.

²⁴ Ay Farisen nag a nga woon ca ña ñu yebal ca Yaxya.

²⁵ Ñu laaj ko ne ko: «Ana kon looy sóobe ci ndox, gannaaw doo Almasi bi, doo Ilyaas, doo Yonent boobu?»

²⁶ Yaxya ne leen: «Man de maa ngi sóobe ci ndox, waaye nit a ngi fii ci seen biir te xamuleen ko.

²⁷ Kookooy ñëw sama gannaaw, te buumi caraxam sax, man yeyoowuma ko koo feccil.»

²⁸ Lii ca Betani la xewe woon, ca wàllaa dexe Yurdan, fa Yaxya daan sóobe.

Yeesu moo di Xarum Yàlla

²⁹ Ca ëllëg sa, ba Yaxya gisee Yeesu di dikk wutsi ko, da ne: «Kii mooy Xarum Yàlla, miy far bàkkaar u àddina‡.

* **1.21 Yonent bi:** seetal ci *Baamtug yoon wi* 18.15, 18. Bànni Israayil am na yonent bu bokk ci seen askan bu ñu doon séentu.

† **1.23** Seetal ci *Esayi* 40.3. ‡ **1.29** Seetal ci *Esayi* 53.7-8; *1.Piyeer* 1.19.

³⁰ Kii laa noon leen: “Nit kiy ñëw sama gannaaw moo ma sut, nde moo jiitu sama juddu.”

³¹ Man ci sama bopp xàmmeewuma ko woon, waaye xamal ko bànni Israayil moo ma taxa dikk, di sóobe ci ndox.»

³² Ci kaw loolu Yaxya seede ne: «Maa gis Noowug Yàlla wàcce asamaan, ni am pitax, ton ci kawam.

³³ Man nag xàmmeewuma ko woon, waaye ki ma yebal ba may sóobe ci ndox moo ma ne: “Ki nga gis Noo gu Sell gi wàcc, ton ci kawam, kooku mooy sóobe ci Noo gu Sell gi.”

³⁴ Maa gisal sama bopp te maa seede ne kii moo di Doomu Yàlla.»

Lu jëm ci ñi njëkka topp Yeesu

³⁵ Ca ëllëg sa Yaxya dellu taxaw, mook ñaari taalibeem.

³⁶ Naka la Yeesu di romb, Yaxya ne ko jàkk, ne: «Kii moo di Xarum Yàlla!»

³⁷ Ñaari taalibe ya dégg la mu wax, daldi topp ca Yeesu.

³⁸ Yeesu ne gees, gis ñu topp ci moom. Mu ne leen: «Lu ngeen bëgg?» Ñu ne ko: «Rabbi,» muy firi kilifa gi, «ana foo dal?»

³⁹ Yeesu ne leen: «Kaayleen, gis.» Ñu dem ba gis fa mu dal. Loola yemook ñeenti waxtu ci ngoon. Ñu daldi toog fa moom la des ca bëccëg ba.

⁴⁰ Ku ñuy wax Simon Piyeer nag moo bokk ndey ak baay ak Àndre, miy kenn ca ñaar ña déggoon la Yaxya wax, ba tax ñu topp Yeesu.

⁴¹ Simon moomu Àndre bokkal, la Àndre njëkka seeti, ne ko: «Gis nanu Almasi bi,» muy firi Ki ñu fa!§!

⁴² Mu yóbbu Simon ba ca Yeesu. Yeesu ne ko jàkk, ne ko: «Yaa di Simon, doomu Yowaan. Dees na la woowe Sefas,» muy firi doj.

Yeesu woo na Filib ak Natanayel

⁴³ Ca ëllëg sa Yeesu fas yéene dem Galile. Ci biir loolu mu daje ak Filib. Yeesu ne ko: «Toppal ci man.»

⁴⁴ Filib, Betsayda la dëkkoon, dëkkub Àndre ak Piyeer.

⁴⁵ Filib nag dem ba ca ku ñuy wax Natanayel, ne ko: «Ki Musaa bind ci téereb yoon wi, ki yonent yi bind ci mbiram, gis nanu ko; Yeesu doomu Yuusufa la, Nasaret la dëkk!»

⁴⁶ Natanayel ne ko: «Mbaa lu baax man naa jóge Nasaret yee?» Filib ne ko: «Ñëwal gis.»

⁴⁷ Ba Yeesu gisee Natanayel jëmsi ca moom, wax na ca moom, ne: «Nitu Israayil dëgg a ngii; gennug caaxaan nekkul ci moom.»

⁴⁸ Natanayel ne ko: «Foo ma xame?» Mu ne ko: «Bala laa Filib a woo, ba nga nekke ca suufu figg ga, laa la gis.»

⁴⁹ Natanayel nag ne ko: «Kilifa gi, yaa di Doomu Yàlla, yaa di buurub Israayil!»

⁵⁰ Yeesu ne ko: «Li ma ne la, gis naa la ca suufu figg ga moo la taxa gëm? Lu raw loolu ngay gis.»

⁵¹ Mu teg ca ne leen: «Maa leen ko wax déy te muy lu wér, dingeen gis asamaan ubbiku,

§ **1.41 Ki ñu fa!** moom lañuy wax Kirist itam ci làkku gereg.

malaakay Yàlla yiy yéeg aka wàcce ci kaw Doomu nit ki.»

2

Yeesu def na kéemaan ca Kana

¹ Ca gannaaw ëllëg sa, ag céet a amoon ca Kana ga ca diiwaanu Galile. Yaayu Yeesu nag ma nga fa woon.

² Yeesu aki taalibeem itam, woo woon nañu leen ca céet ga.

³ Ca biir bernde ja, biiñ ba dem ba jeex. Yaayu Yeesu ne Yeesu: «Ñii de, seen biiñ jeex na.»

⁴ Yeesu ne: «Soxna si, lu tax nga di ma wax loolu? Sama waxtu* jotagul.»

⁵ Teewul yaayam ne surga ya: «Lu mu leen wax, defleen ko.»

⁶ Juróom benni ndaayi doj yu ñu yatt a nga fa woon, Yawut ya daan ca jàppe; ndaa lu ci nekk mana def juróom ñett fukk ba téeméeri liitar.

⁷ Yeesu ne surga ya: «Duyleen ndaa yi ba mu fees.» Ñu duy ndaa yi, ba mu rembat.

⁸ Yeesu ne leen: «Léegi tanqleen ci, yót ko njiitu xew wi.» Ñu tanq, yót ko.

⁹ Njiitu xew wa mos ndox ma, ndeke soppaliku na biiñ. Xamul fu biiñ ba jóge, teewul surga ya tanq ndox ma, ñoom xam nañu ko. Njiit la woo boroom séet ba, ne ko:

¹⁰ «Mboolem kuy xew, biiñ bu neex lay njëkka joxe; bu nit ñi naanee ba doyal, mu doora taaj

* **2.4 Sama waxtu:** bu ko Yeesu waxee, dafa wax ci bésu deewam. Seetal ci Yowaan 17.1. Mi ngi xalaat ci li ko nara dal ngir mu nekk boroom këru mbooloom ñi ko gëm. Seetal ci Efes 3.25.

bu yemamaay. Yaw nag nga denc bu neex bi ba nēgēni!»

¹¹ Lii Yeesu moo ko def fa Kana gu diiwaanu Galile, muy ndoorteli firndeem. Ni la firndeele darajaam, ba ay taalibeem gēm ko.

¹² Gannaaw loolu la dem Kapernawum, mook yaayam aki rakkam aki taalibeem. Waaye tooguñu fa fan yu bare.

Yeesu dàq na jaaykat ya ca kër Yàlla ga

¹³ Màggalu Yawut gi ñuy wax bésu Mucc moo jubsi woon. Yeesu nag dem Yerusaleem.

¹⁴ Ba mu agsee ca èttu kër Yàlla ga, ay jaaykati nag la fa fekk ak jaaykati xar ak jaaykati pitax ak weccikati xalis yu toog.

¹⁵ Mu defar kàcciri gu mu ràbbe ay buum, dàqe leen ko, génne kër Yàlla ga, ñoom ñépp, ak xar yaak nag ya. Ci biir loolu mu tasaare xalisu weccikat ya, dëpp taabal ya.

¹⁶ Jaaykati pitax ya, mu ne leen: «Jëleleen fi lii! Buleen def sama kër Baay, kërug jaayukaay!»

¹⁷ Taalibeem ya nag fàttaliku la ñu bind ne: «Damaa xér ci sa kër gi, ba jeex tàkk†.»

¹⁸ Ba loolu amee njiiti Yawut ya ne ko: «Lii ngay def, jan firnde nga nuy jox, ba sañ koo def?»

¹⁹ Yeesu ne leen: «Yàqleen kër Yàlla gii, ma yékkatiwaat ko ci ñetti fan.»

²⁰ Yawut yi nag ne ko: «Kër Yàlla gii ñu tabax ci ñeent fukki at ak juróom benn, yaa koy yékkatiwaat ci ñetti fan?»

²¹ Waaye Yeesu kër Yàlla ga mu doon wax, yaramu boppam la woon.

† 2.17 Seetal ci *Taalifi cant* 69.10.

²² Gannaaw ba Yeesu deewee ba dekki nag, la taalibeem ya fàttaliku loolu mu waxoon. Ñu daldi gëm li Mbind mi indi, ak kàddu ga Yeesu waxoon.

²³ La Yeesu toog Yerusalem ca màggalu bésu Mucc, ñu baree ko gëm, ba ñu gisee firnde ya muy def.

²⁴ Waaye Yeesu moom, taxul mu wóolu leen, ndax ñoom ñépp la xamoon,

²⁵ te it soxlawul kenn xamal ko nit, ndax moom ci boppam xam na li ci nit.

3

Yeesu waar na waarekatub bànni Israayil

¹ Am na nit ku bokkoon ca Farisen ya, ku ñuy wax Nikodem, di njiit ca Yawut ya.

² Kooku moo dikk ag guddi ba ca Yeesu ne ko: «Kilifa gi, xam nanu ne ab kilifa nga bu bawoo fa Yàlla, nde kenn manula def firnde yii ngay def, te du Yàllaa ànd ak moom.»

³ Yeesu ne ko: «Maa la ko wax déy ci lu wér, nit ki, su judduwaatul*, du mana gis nguug Yàlla.»

⁴ Nikodem ne ko: «Ana nu nit di judduwaate te xasa dem bay mag? Daa mana duggaat ci biiru yaayam, ngir judduwaat?»

⁵ Yeesu ne ko: «Maa la ko wax déy ci lu wér, nit ki su judduwaatul ci ndox ak ci Noowug Yàlla, du mana tàbbi ci nguug Yàlla.

⁶ Lu juddoo ci nitu suuxu neen, nitu suux la, lu juddoo ci Noowug Yàlla nag, ag noo la.

* **3.3 judduwaat:** ci làkku gereg, baat bi Yeesu wax mi ngi tekki «judduwaat» walla «juddoo ci kàttan gu jóge ci kaw».

⁷ Li ma la ne: “Fàww ngeen judduwaat,” bumula jaaxal.

⁸ Ngelaw fu ko neex lay gelawe; coowam ngay dégg, waaye xamuloo fu mu jóge, xamuloo fu mu jëm. Noonu la it ci képp ku juddoo ci Noowug Yàlla.»

⁹ Nikodem neeti ko: «Loolu nu mu mana ame?»

¹⁰ Yeesu ne ko: «Yaw ngay jàngalekat bu mag ci bànni Israayil te xamuloo loolu?

¹¹ Maa la ko wax déy, ci lu wér; li nu xam, nu ngi koy wax; li nu gis, nu ngi koy seede, yeen kay yeena baña gëm li nu seede.

¹² Gannaaw mbiri àddina laa leen wax, gëmuleen ko, su ma leen waxee mbiri asamaan, ana nu ngeen koy gëme?

¹³ Kenn masula yéeg fa asamaan ku moy ki wàcce asamaan, te mooy Doomu nit ki†.

¹⁴ Te itam noonee Musaa yékkatee woon jaan ja ca màndiŋ ma‡, fàww ñu yékkatee ni Doomu nit ki,

¹⁵ ngir képp ku ko gëm, texe ba fàww.»

¹⁶ Ndax Yàlla moo sopp àddina, ba joxe jenn Doomam ji, ngir képp ku ko gëm, texe ba fàww, te du sàngu muk.

¹⁷ Ndax kat Yàlla yebalul Doomam ci waa àddina ngir daan waa àddina, waaye musal waa àddina, mucc gu sottee ci Doomam, moo tax mu yebal ko.

¹⁸ Képp ku ko gëm, deesu la daan, waaye ku ko gëm, daanees na ko ba noppi, ndax moo gëm, jenn Doomu Yàlla ji.

† 3.13 Seetal ci *Kàdduyu xelu* 30.4. ‡ 3.14 Seetal ci *Màndiŋ ma* 21.9.

¹⁹ Àtteb daan bi nii la tédde; leer moo dikkal àddina, waaye nit ñi la lëndëm gënal leer ndax seen jëf yu bon.

²⁰ Képp kuy def jëf ju sew, day bañ ag leer te du dikk ci leer gi, ngir ragal ay jëfam feeñ.

²¹ Waaye kiy def liy dëgg, ci leer gi lay dikk, ngir mu leer nàññ ne déggal Yàlla la ko jëfe.

Yaxya nangu na ne Yeesu moo sut lépp

²² Gannaaw loolu Yeesu ànd ak ay taalibeem, dem diiwaanu Yude. Mu toog fa ak ñoom ab diir, di sóob nit ñi ci ndox.

²³ Ci biir loolu Yaxya itam di sóobe ci ndox ca Aynon, wetug Salim, ndax diiwaan bu bare ndox la woon. Nit ñi di ko fa fekk, mu di leen sóob ci ndox.

²⁴ Booba tëjaguñu Yaxya kaso.

²⁵ Werante nag am diggante ñenn ci taalibey Yaxya ak ab Yawut, ci mbirum setlu gi seen yoon laaj.

²⁶ Ci kaw loolu ñu dikk ca Yaxya ne ko: «Kilifa gi, ka nga dajeeloon ca wàllaa dëxu Yurda, te nga seedeeloon ko ag kàddu, moom de ma ngay sóobe ci ndox, ñépp jëm ca moom!»

²⁷ Yaxya ne leen: «Nit manula am lenn lu ko Yàlla joxul.

²⁸ Yeen ci seen bopp, yeenay samay seede ne maa noon man duma Almasi bi, waaye dees maa yebal ngir ma jiitusi Almasi boobu.

²⁹ Kiy séetal moo moom ab séetam. Waaye xaritu boroom séet bi day taxaw di ko déglu, bu dégge baatu boroom séet bi, bég. Mbég moomu nag laa moom, te mat na sëkk.

³⁰ Moom mu gën di kawe, te man ma gën di suufe mooy li war.»

³¹ Ki jóge ci kaw moo féete ñépp kaw; ki jóge ci suuf nag, ci suuf la bokk, te mbiri suuf lay wax. Waaye ki jóge asamaan moo féete ñépp kaw.

³² La mu gis ak la mu dégg lay seede, waaye kenn du gëm kàddug seedeem.

³³ Ku nangu kàddug seedeem nag yaa nangu ne Yàllaa wax dëgg.

³⁴ Yàlla kat, ku mu yebal, kàddug Yàlla lay wax, ndax Yàlla du natt li mu koy nàddil cig Noowam.

³⁵ Baay bi moo sopp Doom ji, te lépp la teg ciy loxoom.

³⁶ Ku gëm Doom ji, yaay texe ba fàww; ku baña gëm Doom ji nag, doo gis googu texe, waaye sànjum Yàlla mooy dëkk ci sa kaw.

4

Yeesu feeñu na ndaw su dëkk Samari

¹ Ba Yeesu yégee nag ne Farisen ya dañoo dégg ne Yeesu moo ëpp Yaxya taalibe yu muy tuubloo, di leen sóob ci ndox,

² doonte du woon Yeesu ci boppam moo doon sóobe, waaye taalibey Yeesu la woon,

³ ca la jóge Yude, dellu diiwaanu Galile.

⁴ Woowu yoon nag, Samari la waroona jaare.

⁵ Ci kaw loolu mu dem ba agsi dëkkub Samari ba ñuy wax Sikar, ca wetu tool ba Yanqóoba mayoon doomam Yuusufa.

⁶ Foofa la teenub Yanqóoba nekkoon. Fekk na coonob tukki ba jàpp Yeesu. Mu toog ca wetu teen ba, waxtu wu xawa yemook digg bëccëg.

⁷ Senn ndawas Samari dikk, di rootsi. Yeesu ne ko: «May ma, ma naan.»

⁸ Booba ay taalibeem dem nañu dëkk ba, ngir jëndi lu ñu lekk.

⁹ Ndaw si ne ko: «Yaw miy Yawut, ana noo ma mana ñaane ndoxum naan, man, te may waa Samari?»

Ndax Yawut yi séquñu woon ak waa Samari lenn.

¹⁰ Yeesu nag ne ndaw si: «Soo xamoon mayu Yàlla, ak kan moo la ne may ma, ma naan, kon yaw yaa koy ñaan, mu may la ndox miy dundal.»

¹¹ Ndaw si ne ko: «Sang bi, amuloo baag, te teen bi xóot na; ana fooy jële ndox miy dundal?»

¹² Dangaa sut sunu maam Yanqóoba, mi nu may teen bi, te naan ci, mooki doomam akug juram?»

¹³ Yeesu ne ko: «Ku naan ci miim ndox it, dina maraat,

¹⁴ waaye ku naan ci ndox mi ma koy may, man, du marati; ndox mi ma koy may, bētu ndox lay doon ci moom, di ball, ngir dundug texe gu sax dàkk.»

¹⁵ Ndaw si ne ko: «Sang bi, may ma ci moomu ndox, ba duma marati, mbaa may dikkati fii, di root.»

¹⁶ Yeesu ne ko: «Demal woowi sa jëkkër te ñëw.»

¹⁷ Ndaw si ne ko: «Awma jëkkër.» Yeesu ne ko: «Wax nga dëgg, amuloo jëkkër,

¹⁸ ndax juróomi jëkkër nga séyal, te ki nga am léegi du sa jëkkër. Kon dëgg nga wax.»

¹⁹ Ndaw si ne ko: «Sang bi, gis naa ne yaw ab yonent nga.

20 Nun nag, sunuy maam ca tund wee lañu daan jaamoo Yàlla, te yeen Yawut yi, yeena ne béreb ba jaamu Yàlla ware, ma nga ca Yerusalem.»

21 Yeesu ne ko: «Ndaw sile, lii ma lay wax, gëm ko: waxtoo ngi ñëw, du ci tund wii, te du Yerusalem lees di jaamoo Baay bi.

22 Yeen waa Samari, yeenay jaamu lu ngeen xamul. Nun Yawut yi, li nuy jaamu, xam nanu ko, ndax ag mucc, ci Yawut yi lay jóge.

23 Waaye waxtoo ngi ñëw, te léegi la; ci la jaamukat yi dëgg di jaamoo Baay bi xel ak dëgg, ndax ñu ni mel la Baay bi sàkku ñu jaamu ko.

24 Yàlla xel la*, kon ñi koy jaamu, xel ak dëgg lañu ko war di jaamoo.»

25 Ndaw si ne ko: «Xam naa ne Almasi baa ngi ñëw, moom lañu naan Ki ñu fal†, kooku bu dikkee, moo nuy leeralal lépp.»

26 Yeesu ne ko: «Man miy wax ak yaw, man la.»

Taalibey Yeesu ya délsi nañu

27 Cooca la taalibey Yeesu dikk, daldi jaaxle ca lañu ko fekk muy wax ak as ndaw, waaye kenn newu ko: «Loo soxla?» mbaa: «Lu tax ngay wax ak ndaw si?»

28 Ndaw sa nag wacc fa njaqam, dem ca dëkk ba, daldi ne nit ña:

29 «Kaayleen gis; nit a nga fee, wax na ma mboolem lu ma def! Kooku du Almasi beem?»

30 Ñu génne ca dëkk ba, wutsi Yeesu.

* **4.24 Yàlla xel la:** Kàddug Yàlla nee na, Yàlla xel la, leer la, cofeelu neen la. Seetal ci 1.Yowaan 2.4. † **4.25 Ki ñu fal:** moom lañuy wax Kirist itam ci làkku gereg.

31 Ci biir loolu taalibe ya di ko soññ, naan ko: «Kilifa gi, lekkal.»

32 Teewul Yeesu ne leen: «Am naa ñam wu ma lekk, te woowu ñam, yeen xamuleen ko.»

33 Taalibe ya nag naan ca seen biir: «Ndax dees koo indil ag lekk?»

34 Yeesu ne leen: «Samaw ñam moo di jëfe coo-barey ki ma yónni, ba sottal ab liggéeyam.

35 Du yeena naan: “Fii ak ñeenti weer ngóob taxaw”? Dégluleen, ma wax leen: dawalleen seen bët, xool tool yi, ñu ngi weex tàll, di xaar am ngóob.

36 Góobkat baa ngi feyeeku xaat, tey dajale meññeef mi ngir texe gu sax dàkk, ba jikat bi ak góobkat bi bokk bég.

37 Loolu lañu léeb te muy dëgg, ne: “Kenn ji, keneen góob.”

38 Man maa leen yebal ngir ngeen góob fu ngeen ñaql woon, yeen. Ñeneen a fa ñaq, ngeen dikk jariño seenu ñaq.»

Waa Samari ñu bare gëm nañu Yeesu

39 Dëkk boobu, niti Samari ñu baree fa gëm Yeesu, ndax kàddug ndaw sa seede woon ci Yeesu, ne: «Wax na ma mboolem lu ma def.»

40 Moo tax ba waa Samari dikkee ca Yeesu, dañu koo ñaan, ngir mu dal ak ñoom. Toog na fa ñaari fan.

41 Ci kaw loolu ñu gëna bare gëm ko ndax kàddoom.

42 Ñu wax ndaw sa nag ne ko: «Dootul li nga wax a nu taxa gëm, waaye nun noo déggal sunu bopp, ba gis ne kii moo di Musalkatub àddina bi.»

Yeesu faj na doomu dagu buur

⁴³ Gannaaw ñaari fan yooyu la fa Yeesu jóge, jëm diiwaanu Galile,

⁴⁴ ndax Yeesu ci boppam moo noon: «Ab yonent, réewu boppam, deesu ko fa nawe.»

⁴⁵ Ba mu agsee Galile, waa Galile dalal nañu ko, ndax gis nañu mboolem la mu defoon ca Yerusalem, ca màggalu bésub Mucc ba, ndax ñoom itam demoon nañu ca màggal ga.

⁴⁶ Ci kaw loolu mu délsi Kana gu Galile, dëkk ba mu soppee woon ndox ma biiñ. Amoon na fa ab dagu buur bu doomam wopp ca dëkk ba ñuy wax Kapernawum.

⁴⁷ Ba mu dégge ne Yeesu jóge na Yude, ba agsi Galile, dafa dem ca moom, ñaan ko mu dikk, wéral doomam, ndax booba ma ngay waaja dee.

⁴⁸ Yeesu ne ko: «Su ngeen gisul ay firnde ak kéemaan daal, dungeen gëm!»

⁴⁹ Dagu buur bi ne ko: «Sang bi, dikkal, bala sama doom a dee!»

⁵⁰ Yeesu ne ko: «Demal, sa doom a ngi dund.» Waa ja gëm kàddu ga ko Yeesu wax, daldi dem.

⁵¹ Naka lay dellu këram, ay surgaam gatandu ko, ne ko: «Sa doom a ngi dund!»

⁵² Mu laaj leen wan waxtu la tane, ñu ne ko: «Démb, ci benn waxtu ci bëccëg, la tangooru yaram teqalikoo ak moom.»

⁵³ Baay ba nag xam ne ca waxtu woowa la ko Yeesu noon: «Sa doom a ngi dund.» Ca la gëm Yeesu, moom ak waa këram gépp.

⁵⁴ Lii moo di ñaareelu firnde ba Yeesu def ca Galile, gannaaw ba mu jógee Yude.

5

Yeesu faj na ab jarag

¹ Gannaaw loolu, ag màggal la Yawut ya xewle woon, ba tax Yeesu dem Yerusalem.

² Ca Yerusalem nag, fa feggook buntu dëkk ba ñu dippee buntu Xar ya, ab déeg a nga fa woon, ñu di ko woowe ci làkku yawut, Betesda, te juróomi mbaar a nga fa woon.

³ Ci mbaar yooyu la jarag ju bare daan tëdd; ay gumba, ay làggi aki lafañ, di xaar ndox mi yëngu,

⁴ ndax am malaakam Boroom bi lañu foogoon ne daan na fa wàcc ci yenn bés, te bu ndox ma yëngoo, jarag bu jiitu ca biir ndox ma, wopp joo amoon, day wér ca saa sa.

⁵ Jenn waay a nga fa woon, fanweeri at ak juróom ñett la nekk ak woppam.

⁶ Kooku la Yeesu gis mu tëdd, mu xam ne yàgg na fa. Mu ne ko: «Ndax bëgg ngaa wér?»

⁷ Jarag ji ne ko: «Sang bi, damaa amul ku ma sóob ci ndox mi, bu yëngoo. Bu ma cay jëm, keneen jiitu ma, tàbbi ca.»

⁸ Yeesu ne ko: «Jógal, jël sa basan te dox.»

⁹ Mu wér ca saa sa, jël basanam, daldi dox.

Bés booba bésub Noflaay la woon.

¹⁰ Loolu nag tax njiiti Yawut ya ne nit kay doora wér: «Tey bésub Noflaay la, mayeesu la nga gàddu sa basan.»

¹¹ Mu ne leen: «Ki ma wéral moom moo ma ne: “Jëlal sa basan te dox.”»

¹² Ñu ne ko: «Ana nit ku la ne: “Jëlal sa basan te dox”?»

¹³ Waa ji nag xamul ka ko wéral ku mu doon, te fekk na Yeesu dem ba réer ca biir mbooloo mu bare ma teew foofa.

¹⁴ Gannaaw loolu Yeesu dajeek moom ca kër Yàlla ga, ne ko: «Ma ne, léegi wér nga. Bul bàkkaarati nag, bala laa lu ko yées di dikkal.»

Ab sañ-sañ ñeel na Doomu Yàlla ji

¹⁵ Ba loolu amee waa ja dem, ne Yawut ya Yeesu moo ko wéral,

¹⁶ ba loolu tax Yawut ya di bunduxataal Yeesu, ndax bésib Noflaay ba mu ko defe.

¹⁷ Teewul Yeesu ne leen: «Sama Baay a saxoo liggéey, man itam may liggéey.»

¹⁸ Kàddu googu nag tax njiiti Yawut yi gën koo wuta rey, ndax du ndigalu bésib Noflaay bi mu xëtt donj, waaye itam la mu ne Yàlla mooy Baayam, di nawlante ak Yàlla.

¹⁹ Yeesu dellu ne leen: «Maa leen ko wax déy ci lu wér, Doom ji manula def dara ci jëmmu boppam, lu moy li mu gis Baay bi def ko, ndax lu mu def, loolu itam la Doom ji di def.

²⁰ Baay bi moo sopp Doom ji, ba won ko lépp lu muy def, te jëf ju raw jii la koy won, ngir ngeen waaru,

²¹ ndax kat, ni Baay bi di dekkale ñi dee, dundal leen, noonu la Doom jiy dundale ku mu namma dundal.

²² Baay bi du àtte kenn; Doom ji la dénk àtte bi bépp,

²³ ngir ñépp teral Doom ji, ni ñu terale Baay bi. Ku teralul Doom ji, teraloo Baay bi ko yónni.

²⁴ «Maa leen ko wax déy ci lu wér, ku dégg sama kàddu ba gëm ki ma yónni, yaa texe ba fàww, te àtte

ba, doo ca jaare, waaye bàyyikoo nga ci dee, tàbbi ci dund.

²⁵ Maa leen ko wax déy ci lu wér, waxtu waa ngi ñëw, te léegi la; mooy waxtu wi ñi dee di dégg baatu Doomu Yàlla, te ñi ko dégg ñooy dundaat.

²⁶ Ndax kat ni Baay bi jagoo dund ci jëmmu boppam, noonu la maye Doom ji mu jagoo dund ci jëmmu boppam,

²⁷ te sañ-sañu amal àtte bi itam, moom la ko jox, ndax mooy Doomu nit ki.

²⁸ «Bu leen ci dara jaaxal; waxtoo ngi ñëw wu mboolem ñi ci biir bàmmee, di dégg baatam,

²⁹ ba génn; ñi daan def lu baax aña ndekkitel dund, ñi daan def lu bon aña ndekkitel mbugal.

³⁰ Man, manumaa def dara ci sama jëmmu bopp; ni ma dégge rekk laay àtte, te sama àtte jub na, nde sàkkuwuma sama coobarey bopp, xanaa coobarey ki ma yónni.

Sañ-sañu Yeesu am na ay firnde

³¹ «Su ma seedelee sama bopp, sama kàddug seede wérul.

³² Keneen a ma seedeel, te xam naa ne dëgg la ma seedeel.

³³ «Yeena yónnee ca Yaxya, Yaxya seede dëgg.

³⁴ Man nag soxlawuma seedes nit; waaye dama leena wax lii ngir ngeen muc.

³⁵ Yaxya moo doon làmp buy tàkk, di leer, ngeen bége leeram ay fan.

³⁶ «Waaye man ci sama bopp maa ngeek seede su raw si ma Yaxya seedeel, ndax liggéey yi ma Baay bi dénki, ngir ma sotal ko, liggéey yooyu may liggéey moo may seedeel ne Baay bi moo ma yebal.

³⁷ Baay bi ma yónni, moom ci boppam seedeel na ma. Masuleena dégg baatam mbaa ngeen gis kanamam,

³⁸ te kàddoom dëkkul ci seen xol, ndax ki mu yebal, ngeen gëmul.

³⁹ Yeena ngi gëstu Mbind mi, ndax ci ngeen yaakaara ame texe gu sax dàkk, yooyu bind nag far seedeel ma,

⁴⁰ te bëgguleena ñëw ci man, ba texe!

⁴¹ «Ngërëmal nit, sàkkuwuma ko.

⁴² Waaye yeen, xam naa leen; cofeelu Yàlla nekkul ci yeen.

⁴³ Man, maa dikk ci sama turu Baay, te dalaluleen ma, waaye keneen ku dikk ci turu boppam, kooku ngeen di dalal.

⁴⁴ Yeen, ngërëm, ci seen biir ngeen koy sàkkoonte, te sàkkuwuleen ngërëmal Yàlla miy kenn. Kon ana nu ngeen mana gëme?

⁴⁵ «Buleen defe ne maa leen di boole ak Baay bi. Ki leen di boole mooy Musaa, mi ngeen yaakaar.

⁴⁶ Bu ngeen gëmoon Musaa, gëm ma, nde moom, ci sama mbir la bind*.

⁴⁷ Waaye su ngeen gëmul bindi Musaa, nu ngeen di gëme samay wax?»

6

Yeesu leel na mbooloo

¹ Gannaaw loolu Yeesu jàll ca wàllaa dexu Galile, ga ñuy wax dexu Tiberyàdd itam.

² Mbooloo mu bare topp ca moom, ndax ñoo gis firnde ya mu wérale jarag ya.

* **5.46** Seetal ci *Baamtugyoon wi* 18.15.

³ Yeesu yéeg ca kaw tund wa, daldi toog foofa ak ay taalibeem.

⁴ Booba màggalu Yawut ga ñuy wax bésu Mucc, jubsi na.

⁵ Yeesu dawal bêtam, gis mbooloo mu réy mu dikk, jëm ca moom. Mu ne Filib: «Fu nuy jële mburu mu nu leen leele?»

⁶ Loolu nag da koo wax ngir seetlu Filib, ndax moom ci boppam xamoon na la mu nar.

⁷ Filib ne ko: «Peyug juróom ñetti weer sax jëndul mburu mu leen doy, ba kenn ku nekk ci ñoom am ci ndog su tuut.»

⁸ Andre, keneen ca taalibe ya, te bokk ak Simon Piyeer ndey ak baay, ne ko:

⁹ «Ab xalee ngi fi de, am na juróomi mburu* ak ñaari jën, waaye loolu lu mu jariñ ñu tollu nii?»

¹⁰ Yeesu daldi ne: «Toogalleen nit ñi.» Ñax mu baree nga woon ca béreb booba. Góor ña nag toog, seenub lim wara tollu ci juróomi junni (5 000).

¹¹ Yeesu jël mburu ya, yékkati kàddug cant, daldi ko séddale ña fa toog. Jën ya itam noonu, ñu lekk ba doyal.

¹² Ba ñu lekkee ba regg, Yeesu ne taalibeem ya: «Dajaleleen desiti mburu mi, ba dara du ci yàqu.»

¹³ Ñu dajale ba feesal fukki pañe ak ñaar ci dogi juróomi mburu ya ñu lekk ba desal.

¹⁴ Ba nit ña gisee firnde jooju Yeesu def, dañu ne: «Kii daal, dëgg-dëgg mooy Yonent bi dikk ci àddina†!»

* **6.9 mburu:** mburu yu ndaw lañu, yu ñu defare sungufu lors. Moo doon lekku ñi néew doole. † **6.14 Yonent bi:** seetal ci Baamtugyoona wi 18.15.

¹⁵ Yeesu nag gis ne dañoo nara dikk, jàpp ko yóbbu, ngir fal ko buur, mu daw dellu, moom kenn ca tund wa.

Yeesu dox na ci kaw ndox

¹⁶ Ba jant sowee, taalibeem ya dem ca tefes ga.

¹⁷ Ci kaw loolu ñu dugg gaal, ngir jàll jëm Kaper-nawum, ndax booba lëndëm na te Yeesu agseegul.

¹⁸ Dex ga nag yëngu lool, ndax ngelaw lu jóg ak doole.

¹⁹ Ba taalibe ya joowee lu tollook juróomi kilo-met ba juróom benn, Yeesu lañu séen, muy dox ca kaw dex ga, jëm ca gaal ga, ñu daldi tiit.

²⁰ Yeesu ne leen: «Man mii la, buleen tiit!»

²¹ Ñu door koo nangoo dugal ca gaal ga. Ci kaw loolu gaal ga teeri ca saa sa, fa ñu jëm.

²² Ca ëllëg sa mbooloo ma des ca geneen wàllaa dex ga, seetlu ne genn gaal donj a fa nekkoon, te Yeesu àndul woon ak taalibe ya ca gaal ga ñu dugg, waaye taalibe ya rekk a dem.

²³ Gannaaw gi la yeneen gaal jóge Tiberyàdd, teersi fa feggook béreb ba nit ña lekké woon mburu ma, gannaaw ba Sang bi yékkatee kàddug cant.

²⁴ Ba mbooloo ma gisee nag ne Yeesu ak taalibe ya, kenn nekku fa, gaal yooyu lañu dugg, dem seeti ko Kapernawum.

Yeesu mooy ñamu dund

²⁵ Ci kaw loolu ñu fekk Yeesu ca geneen wàllaa dex ga, ne ko: «Kilifa gi, kañ nga fi ñëw?»

²⁶ Yeesu ne leen: «Maa leen ko wax déy ci lu wér, yeen du firnde yi ngeen gis a tax ngeen di ma seet, waaye mburu mi ngeen lekk ba regg moo tax.

27 Ñam wuy yàqu, bumu leen taxa liggéey; liggéeyalleen ñam wi sax, ñam wiy texeel fàww, te Doomu nit ki moo leen koy jox, ndax moom la Yàlla màndargaal, ngir firndeel ne moom la tànn.»

28 Ñu ne ko: «Ana lu nuy def, ba jëfe jëf ji neex Yàlla?»

29 Yeesu ne leen: «Jëf ji neex Yàlla, mooy ngeen gëm ki mu yebal.»

30 Ñu ne ko: «Jan firnde ngay def, nu gis ba gëm la? Ana jëf joo nu mana defal?»

31 Sunuy maam de, mànn lañu dunde ca màndin ma, te noonu lañu binde ne: “Peppum asamaan la leen leel‡.»

32 Yeesu neeti leen: «Maa leen ko wax déy, ci lu wér, du Musaa moo leen jox ñamu asamaan, sama Baay la, te moo leen jox tey ñamu asamaan dëgg.

33 Ndaxte ñamu Yàlla mooy ki wàcce asamaan te kooku moo may àddina ñu dund.»

34 Ñu ne ko nag: «Sang bi, dee nu may saa su ne ci woowu ñam!»

35 Yeesu ne leen: «Man maay ñam wiy joxe dund. Ku ñëw ci man, doo xiif muk; te ku ma gëm, doo mar muk.

36 Waaye wax naa leen ko; gis ngeen ma, te taxul ngeen gëm!

37 Képp ku ma Baay bi jox dina ñëw, te man, ku ñëw ci man, duma ko dàq muk.

38 Def sama coobarey bopp taxul ma wàcce fa asamaan, waaye def coobarey ki ma yónni moo tax.

‡ 6.31 Seetal ci *Taalifi cant* 78.24; *Mucc ga* 16.

³⁹ Ki ma yónni nag, coobareem moo di mboolem ñi mu ma jox, buma ci ñàkk kenn, waaye naa leen dekkal kera bés bu mujj ba.

⁴⁰ Ndax sama coobarey Baay kat moo di képp ku gis Doom ji te gëm ko, na texe ba fàww, te maa koy dekkal keroog bés bu mujj ba.»

⁴¹ Yawut ya nag di ñurumtoo Yeesu, ndax la mu ne: «Man maay ñam wi wàcce fa asamaan.»

⁴² Ñu naan: «Xanaa kii du Yeesu, doomu Yuus-ufa? Nun, nu xam baayam, xam ndeyam. Ana nu mu mana waxe ne asamaan la jóge?»

⁴³ Yeesu ne leen: «Baleen ñurumtu bi ci seen biir.

⁴⁴ Kenn manula ñëw ci man te Baay bi ma yónni indiwu ko; te ku ñëw ci man, maa koy dekkal kera bés bu mujj ba.

⁴⁵ Bindees na ci téerey yonent yi ne: “Ñoom ñépp ay jàngé ci Yàlla§.” Kon nag képp ku dégg Baay bi, ba déggal àlluwaam, dina ñëw ci man.

⁴⁶ Tekkiwul ne kenn mas naa gis Baay bi. Xanaa ki bawoo fa Yàlla, kookoo gis Baay bi.

⁴⁷ Maa leen ko wax déy, ci lu wér, ku gëm, yaa texe ba fàww.

⁴⁸ Man maay ñam wiy joxe dund.

⁴⁹ Seenii maam a lekk mànn ca màndiŋ ma, te dee nañu.

⁵⁰ Waaye ñam wii mooy wi wàcce fa asamaan, ngir ku ko lekk, du dee.

⁵¹ Man maay ñam wiy dund te wàcce fa asamaan. Ku lekk ci wii ñam, mooy texe ba fàww. Ñam woowu nag mooy samaw suux; maa ko joxe, ngir àddina dund.»

§ 6.45 Seetal ci *Esayi* 54.13.

⁵² Ci kaw loolu Yawut ya di werante werante wu tàng ci seen biir naan: «Ana nu nu kii mana joxee aw suuxam, nu lekk?»

⁵³ Yeesu ne leen: «Maa leen ko wax déy ci lu wér, bu ngeen lekkul ci suuxu Doomu nit ki, naan deretam, amuleen dund ci seen jëmmi bopp.

⁵⁴ Képp ku lekk samaw suux, naan sama deret, texe nga ba fàww, te maa lay dekkal kera bés bu mujj ba.

⁵⁵ Ndaxte sama yaram mooy ñam wi wóor, sama deret di naan gi wóor.

⁵⁶ Képp ku lekk sama suux, naan sama deret, ci man lay dëkk, ma dëkk ci moom.

⁵⁷ Ni ma Baay biy dund yebale, te may dund ndax moom, noonu la ki ma lekk di dunde ndax man.

⁵⁸ Woowu ñam mooy wi wàcce fa asamaan; bokkul ak ñam wa seeni maam lekkoon te teewuleena dee. Ku lekk wii ñam, yaay texe ba fàww.»

⁵⁹ Baat yooyu la Yeesu wax, ba muy jàngale ca jàngub Yawut ba, ca Kapernawum.

Taalibey Yeesu yu bare xàcc nañu

⁶⁰ Taalibey Yeesu yu bare, ba ñu dégge loolu, dañu ne: «Gii kàddooka jafe! Ana ku ko mana dégg?»

⁶¹ Yeesu nag yég ci boppam ne taalibeem yaa ngi ñurumtoo loolu. Mu ne leen: «Xanaa kàddu gii mbetteel la leen def?

⁶² Kon bés bu ngeen gisee Doomu nit kiy yéeg jëm fa mu njëkkoona nekk nag?

⁶³ Noowug Yàlla mooy dundloo; nitu suuxu neen manul dara. Kàddu gi ma leen wax moo leen di jottali Noowug Yàlla giy taxa dund.

⁶⁴ Waaye am na ñenn ñu bokk ci yeen, ñu gëmül.»

Ndax kat Yeesu xamoon na ca njàlbéen ñan ñooy ña gëmül woon, ak kan mooy ka koy wor.

⁶⁵ Mu teg ca ne: «Looloo tax ma ne leen kenn manula ñëw ci man, te du Baay bi moo ko ko may.»

⁶⁶ Booba la taalibeem yu bare dëpp, àndatuñu ak moom.

⁶⁷ Yeesu nag ne fukki taalibe yaak ñaar: «Yeen itam bëgg ngeena dem am?»

⁶⁸ Simon Piyeer ne ko: «Sang bi, ci kan lanu jëm? Kàddu giy texeel fàww, yaa ko yor!

⁶⁹ Nun gëm nanu te ràññee nanu ne yaa di Aji Sell ju Yàlla ji.»

⁷⁰ Yeesu ne leen: «Xanaa du man maa leen tànn, yeen Fukk ak ñaar? Ndaxam kenn a ngi bokk ci yeen te ab seytaane la!»

⁷¹ Yuda doomu Simon Iskaryo la doon wax, ndax mooy ka ko doon waaja wor, te ca Fukk ñaak ñaar la bokkoon.

7

Yeesu dem na ca màggalu Mbaar ya

¹ Gannaaw loolu Yeesu diiwaanu Galile la doon wër. Bëggul woona doxe biir diiwaanu Yude, ndax njiiti Yawut ya ñoo ko doon wuta rey.

² Ci biir loolu màggalu Yawut gi ñuy wax Mbaar yi, jubsì.

³ Rakki Yeesu yu góor ya ne Yeesu: «Jógeel fii te dem diiwaanu Yude, ngir say taalibe, ñoom itam, gis jaloore yi ngay def.

⁴ Kenn du jëfe biir kumpa tey wuta feeñ. Gan-naaw yaay def yii jaloore, wonal sa bopp àddina,»

⁵ ndax booba ay rakkam sax gëmuñu ko woon.

⁶ Yeesu ne leen: «Sama waxtu jotagul; yeen nag, seen waxtu bopp, bés bu nekk la.

⁷ Àddina du leen mana bañ, waaye man la bañ, ndax maa koy seedeel ne ay jëfam dafa bon.

⁸ Yeen nag demleen màggal ga, man demuma ca màggal googu, ndax sama waxtu jotagul.»

⁹ Loolu la leen wax, daldi des ca Galile.

¹⁰ Teewul ba rakki Yeesu demee ca màggal ga, Yeesu itam dem na ca, waaye siiwalul aw yoonam, daanaka daa làqu.

¹¹ Yawut ya nag di ko seet, naan: «Ana waa ji?»

¹² Ci kaw loolu déeyoo bi ci mbiram bare ca mbooloo ma. Ñii naan: «Nit ku baax la.» Ñee naan: «Déedéet, day naxe.»

¹³ Waaye taxul kenn waxe mbiram ca kaw, ndax ragal njiiti Yawut ya.

Yeesu jàngale na ca màggal ga

¹⁴ Ba ñu demee ba ca diggu màggal ga, Yeesu dem ca kër Yàlla ga, di jàngale.

¹⁵ Yawut ya jaaxle, naan: «Kii nu mu ame bii xam-xam te jàngul?»

¹⁶ Yeesu daldi leen wax ne leen: «Li may jàngale, moomuma ko, ki ma yebal a ko moom.

¹⁷ Ku namma jëfe coobarey Yàlla, dina xam ndax li may jàngale ci Yàlla la jóge, am ci sama coobarey bopp laay waxe.

¹⁸ Kiy wax ci coobarey boppam nag, darajay boppam lay sàkku, waaye ki bégga fésal darajay ki

ko yónni, kooku ku dëggu lay doon, te ag njubadi du nekk ci moom.

¹⁹ Xanaa du Musaa moo leen jox ndigali yoon wi? Ndaxam kenn ci yeen jëfewul yoon wi! Ana lu ngeen may wuta rey?»

²⁰ Mbooloo ma ne ko: «Yaw rab a la jàpp! Ku lay wuta rey?»

²¹ Yeesu ne leen: «Jenn jaloore donj laa def, yeen ñëpp ngeen waaru!

²² Ndigalu xarafal gi leen Musaa jox, doonte jógewul ci Musaa, waaye cay maam la ba tey, tax na ngeen di xarafale ci bésub Noflaay sax.

²³ Gannaaw nit ay xaraf ci bésub Noflaay, ngir yoonu Musaa baña tebbiku, ana lu ngeen ma meree ndax nit ku ma wéral péñj ci bésub Noflaay?

²⁴ Bàyyileen di àttee li leen seen bët may, deeleen àttee dëgg.»

Ndax Yeesu mooy Almasi bi?

²⁵ Ci kaw loolu ñenn ci waa Yerusalem naan: «Xanaa du kii lees di wuta rey?

²⁶ Te mu ngii ne fàñj di waare, te waxuñu ko dara. Xanaa sunu kilifa yi dañoo xam ne kii mooy Almasi bi?

²⁷ Moonte kii, xam nanu fu mu bokk, te su Almasi bi dikkee, kenn du xam fu mu bokk.»

²⁸ Ci kaw loolu Yeesu di jàngale ca kër Yàlla ga, daldi biral ne: «Kon xam ngeen ma, xam fi ma bokk? Ndaxam du ci sama coobarey bopp laa dikke, te ki ma yónni, ku wóor la. Yeen nag xam-uleen ko.

²⁹ Man maa ko xam, ndax ci moom laa bàyyikoo, te moom moo ma yebal.»

³⁰ Ba mu ko defee ñu di ko wuta jàpp, waaye kenn tegu ko loxo, ndax waxtoom moo jotagul woon.

³¹ Teewul ñu bare ca mbooloo ma gëm ko, te naan: «Almasi bi sax, bu dikkee, ndax dina def firnde yu ëpp firnde yi nit kii def?»

³² Farisen ya dégg loola mbooloo may déeyoo ci mbirum Yeesu. Sarxalkat yu mag ya ak Farisen ya daldi yebal ay wattukati kër Yàlla ga, ngir ñu jàppi ko.

³³ Yeesu nag ne: «Diir bu gàtt laay toogaat ak yeen, doora dem ca ki ma yónni.

³⁴ Dingen ma seet, waaye dungen ma gis; te man fa may nekk, yeen, dungen fa mana dem.»

³⁵ Yawut ya naan ca seen biir: «Kii fu muy waaja jëm, fu ñu ko dul gise? Xanaa ca Yawut ya dëkki ca jàmbur ña? Xanaa jàmbur ña lay jàngali?

³⁶ Ak luy tekkitel kàddu gii mu wax, ne: “Dingen ma seet, waaye dungen ma gis; te man fa may nekk, yeen dungen fa mana dem?”»

³⁷ Bés ba mujj ca màggal ga nag moo ca gënoona màgg. Keroog la Yeesu taxaw, àddu ca kaw ne: «Ku mar, na ñëw ci man, naan;

³⁸ ku ma gëm, ay dex ay balle cib dënnam, di wal ndox muy dund! Te noonu la ko Mbind mi indee.»

³⁹ Booba Noowug Yàlla la doon wax, Noo ga gëmkati Yeesu doon waaja jot, te jotaguñu ko woon, ndax booba, Yeesoo tàbbeegul woon ci teraan-gaam.

⁴⁰ Ba ñenn ca mbooloo ma déggee kàddu yooyu, dañu ne: «Aylayéwén kii mooy Yonent bi.»

⁴¹ Ñeneen naan: «Kii mooy Almasi bi!» Teewul mu am ñu naan: «Galile, nu fa Almasi biy jógee?

⁴² Du Mbind mi moo wax ne, Almasi bi ci xeetu Daawuda lay soqikoo, ca Betleyem, dëkk ba Daawuda fekk baax*?»

⁴³ Féewaloo nag am ca mbooloo ma ndax Yeesu.

⁴⁴ Ñenn ca ñoom bëggoon nañu koo jàpp, waaye kenn tegu ko loxo.

Njiiti Yawut yi gëmuñu Yeesu

⁴⁵ Ba loolu amee wattukat ya dellu ca sarxalkat yu mag ya ak Farisen ya. Ñooñu ne leen: «Lu tax indi wuleen ko?»

⁴⁶ Wattukat ya ne leen: «Nit masula waxe ni kii!»

⁴⁷ Farisen ya ne leen: «Kon yeen itam nax nañu leen a?»

⁴⁸ Ndax yeena gis ci njiit yi mbaa ci Farisen yi, kenn ku ko gëm?

⁴⁹ Xanaa mbooloo mii xamul yoonu Musaa, te ñu alku lañu!»

⁵⁰ Nikodem bokk na ca Farisen ya fa nekkoon, te demoon na seeti Yeesu lu jiitu loolu. Mu ne leen:

⁵¹ «Sunuw yoon ndax dina daan nit te njëkkeesu koo déglu, boole ci xam lu mu def?»

⁵² Ñu ne ko: «Xanaa yaw itam ci diiwaanu Galile nga bokk? Gëstul, kon dinga xam ne Galile, ab yonent du fa feeñe.»

⁵³ Ba loolu amee ku nekk ñibbi këram.

8

Jigéenu njaalookat mucc na ci ab daan

¹ Yeesu moom, dem ca tundu Oliw ya.

² Ca ëllëg sa ca njël, mu dellu ca kër Yàlla ga, ña fa nekk ñépp dikk, mu toog, di leen jàngal.

* **7.42** Seetal ci *Mise* 5.1; *Taalifi cant* 89.4-5.

³ Firikati yoonu Musaa ya ak Farisen ya nag indi as ndaw su ñu jàppoon ci njaaloo, taxawal ko ca diggu mbooloo ma.

⁴ Ñu ne Yeesu: «Kilifa gi, ndaw sii, dañu koo jàpp ci njaaloo.

⁵ Ci sunuw yoon nag, Musaa moo santaane ne jigéen ñii, dees leen di sànni ay xeer ba ñu dee. Yaw nag, ana loo ciy wax?»

⁶ Kàddu googu dañu ko ko doon seetloo, ba am lu ñu ko tiiñale. Teewul Yeesu sëgg, di bind ak baaraamam ci suuf.

⁷ Naka lañu ko toppe ay laaj, mu siggi ne leen: «Ku masula bàkkaar ci yeen, na njékka sànni ndaw si xeer.»

⁸ Ci kaw loolu mu sëggaat, di rëdd ci suuf.

⁹ Ba nit ña déggee loolu, kenn-kenn lañu roc-ceeku, ña gën di mag jiitu. Yeesu donj a fa des, mook ndaw sa fa taxaw.

¹⁰ Mu daldi siggi ne ko: «Ndaw sii, ana nit ñi? Kenn joxu la ci sab daan?»

¹¹ Mu ne ko: «Kenn, Sang bi.» Yeesu ne ko: «Man it duma la daan. Demal, te bul bàkkaarati.»

Li Yeesuy wax mooy dëgg

¹² Yeesu waxati leen ne leen: «Man maay leeru àddina. Ku ma topp doo dox cig lëndëm, waaye leeru dund ngay am.»

¹³ Farisen ya ne ko: «Yaw yaa seedeel sa bopp, kon li nga wax wérul.»

¹⁴ Yeesu ne leen: «Maa seedeel sama bopp, te teewul sama kàddug seede di lu wér, ndax xam naa fa ma bàyyikoo, xam fa ma jëm. Yeena xamul fa ma bàyyikoo ak fa ma jëm.

15 Yeen, seen bindu suuxu neen ngeen di àttee ab daan; man nag duma àttee kenn ab daan.

16 Teewul nag, su ma dee àtte, samab àtte dëgg lay doon, nde du doon man donɲ, waaye maak Baay bi ma yebal lay doon.

17 Te itam bindees na ci seenu yoon ne seedes ñaari nit mooy li wér*.

18 Man may kenn, seedeel sama bopp, te Baay bi ma yónni itam seedeel na ma.»

19 Ñu ne ko: «Kuy sa baay?» Yeesu ne leen: «Xamuleen ma, xamuleen sama Baay. Su ngeen ma xamoon, xam ko, moom itam.»

20 Ba Yeesu di wax loolu, ma ngay jàngale ca béreb ba ñuy denc xaaḷisu sarax, ca kër Yàlla ga. Booba kenn jàppu ko, ndax waxtoom a jotagul woon.

21 Yeesu neeti leen: «Man, maa ngi dem; dingeen ma seet, waaye seen bàkkaar ngeen di deewaale. Man, fa ma jëm, yeen dungeen fa mana dem.»

22 Yawut ya nag naan: «Xanaa day xaruji? Ndax kat nee fa mu jëm, dunu fa mana dem!»

23 Yeesu ne leen: «Yeen, fu suufe fii ngeen bokk, waaye man fa kaw laa bokk. Yeen, ci àddina ngeen bokk, waaye man bokkuma fi àddina sii.

24 Moo tax ma ne leen, seeni bàkkaar ngeen di deewaale. Ndax kat su ngeen gëm̃ul ne maay Ki nekk†, seeni bàkkaar ngeen di deewaale.»

25 Ñu ne ko: «Yaw yaay kan?» Yeesu ne leen: «Xanaa ki ma leen waxoon ca njàlbéen.

* **8.17** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 19.15. † **8.24** *maay Ki nekk* mooy turu Yàlla, wi mu feeñal yonentam Musaa, te ëmb melow Yàlla wu sax. Seetal ci *Mucc ga* 3.14.

²⁶ Am naa lu bare lu ma mana wax ci yeen ak lu ma leen àttee. Waaye ki ma yónni, ku dëgg la, te man, li ma dégge ci moom donj laay àgge àddina.»

²⁷ Booba xamuñu ne ci Yàlla Baay bi la leen di wax.

²⁸ Yeesu nag ne leen: «Bu ngeen yékkatee Doomu nit ki, dingeen xam ne man maay Ki nekk‡, te duma def dara ci sama wàllu bopp, waaye li ma Baay bi jàngal rekk laay wax.

²⁹ Te it ki ma yónni moo ànd ak man; bàyyiwu ma, ma wéet, ndax man, li ko neex donj laay def.»

³⁰ Ñu bare, ba ñu dégge Yeesu muy wax loolu, ca lañu ko gëm.

Yeesu ñaǵǵ na waa kër Ibraayma

³¹ Yeesu moo waxoon Yawut yi ko gëmoon ne leen: «Bu ngeen saxee ci sama kàddu, samay taalibe dëgg ngeen.

³² Su boobaa dingeen xam liy dëgg, te dëgg gi moo leen di goreel.»

³³ Ñu ne ko: «Nun askanu Ibraayma lanu, masunoo doon jaamu kenn. Kon ana loo nu naa dees na nu goreel?»

³⁴ Yeesu ne leen: «Maa leen ko wax déy ci lu wér, képp kuy bàkkaar, ab jaamu bàkkaar la.

³⁵ Te ab jaam bokkul ci kër gi ba fàww, doom a bokk ci kër gi ba fàww.

³⁶ Kon nag su leen Doom ji goreelee, ngeen diyor tigi.

³⁷ Xam naa ne askanu Ibraayma ngeen. Waaye yeena ngi may wuta rey, ndax sama kàddu ngeen xajoowul.

‡ **8.28 maay Ki nekk:** seetal ci 8.24.

38 Man, li ma gis ci sama Baay laay wax, te yeen it li ngeen dégge ci seen baay ngeen di def.»

39 Ñu ne ko: «Sunu baay Ibraaymaa.» Yeesu ne leen: «Su ngeen doon doomi Ibraayma, jëfi Ibraayma ngeen di def.

40 Waaye tey yeena ngi may wuta rey; man, nit ku leen àgge dëgg gu mu dégge fa Yàlla. Loolu de Ibraayma defu ko.

41 Yeen, seen jëfi baay ngeen di def.» Ñu ne ko nag: «Nun de, dunu doomi moykat, te benn baay donj lanu am, muy Yàlla.»

Doomi Seytaane, jëfi Seytaane

42 Yeesu ne leen: «Su Yàlla doon seen Baay, ngeen sopp ma, nde man, fa moom laa bàyyikoo, dikk. Dikkuma it ci sama coobarey bopp, waaye moom moo ma yebal.

43 Lu waral xamuleen sama wax? Dangeena manula dëgg sama kàddu.

44 Yeen ci seen baay Seytaane ngeen bokk, te seen xemmemtéefi baay ngeen namma def. Ca njàlbéen la dale di ab bóomkat. Masula taxaw ci dëgg, ndax dëgg a nekkul ci moom. Buy fen, jikkoom la topp, nde mooy fen-kat te di baayu fen.

45 Man nag, dëgg laay wax, moo tax gëmuleen ma.

46 Kan ci yeen moo mana firndeel ne bàkkaar naa? Gannaaw dëgg laay wax nag, lu tax yeen, gëmuleen ma?

47 Ku bokk ci Yàlla, déglu ay kàddoom. Gannaaw dëgguleen nag, bokkuleen ci Yàlla.»

Yeesu junj na darajaam

⁴⁸ Yawut ya ne ko: «Xanaa yeyunu nag, ba nu nee nitu Samari nga, te aw rab a la jàpp?»

⁴⁹ Yeesu ne leen: «Man de, aw rab jàppu ma; sama Baay laay teral, yeen ngeen di ma teddadil.

⁵⁰ Man nag, sàkkuwuma sama darajay bopp, waaye am na ku ma koy sàkkul, te mooy àtte.

⁵¹ Maa leen ko wax déy, ci lu wér, ku sàmm sama kàddu, doo dee mukki.»

⁵² Yawut ya ne ko: «Léegi nag wóor nanu ne aw rab a la jàpp! Ibraayma dee, yonent yi dee, yaw nga naay: “Ku sàmm sama kàddu, doo dee mukki!”

⁵³ Ndax yaw yaa gën sunu maam Ibraayma mi dee, te yonent yi itam dee? Koo teg sa bopp?»

⁵⁴ Yeesu ne leen: «Su ma dee darajaal sama bopp, sama daraja amul solo. Sama Baay a may darajaal, ki ngeen ne mooy seen Yàlla.

⁵⁵ Xamuleen ko nag; man maa ko xam. Su ma noon xawma ko, di fen-kat ni yeen. Waaye xam naa ko te kàddoom laay sàmm.

⁵⁶ Seen baay Ibraayma bànnex bu réy la doon séentoo sama bés. Gis na ko it, ba am ci mbégte.»

⁵⁷ Yawut ya ne ko: «Amaguloo juróom fukki at, te gis nga Ibraayma!»

⁵⁸ Yeesu ne leen: «Maa leen ko wax déy ci lu wér, balaa Ibraaymaa juddu, man maa nekk§.»

⁵⁹ Ca lañu for xeer yu ñu ko sànnée, ngir rey ko. Teewul Yeesu làqu, ba génn kër Yàlla ga.

9

Yeesu faj na gumbag judduwaale

§ 8.58 Seetal ci 8.24.

¹ Yeesu moo doon dem, ba gis jenn waay ju judduwaale gumba.

² Taalibeem ya laaj ko ne ko: «Kilifa gi, ndax bàkkaaram a ko waral, walla bu waajuram, ba tax mu judduwaale gumba?»

³ Yeesu ne leen: «Du bàkkaaram, du bàkkaaru waajuram a tax. Da di liggéeyu Yàlla moo wara feeñe ci moom.

⁴ Danoo wara liggéey liggéeyu ki ma yónni ci bi muy bëccëg; bu guddee kenn du liggéey.

⁵ Li feek maa ngi ci àddina, maay leeru àddina.»

⁶ Loolu la Yeesu wax ba noppi, tifli fa suuf, tooyale ban ba lor wa, daldi diw bàq ba ca bëti gumba ga,

⁷ ne ko: «Demal sëlmuji ca bëtu ndoxu Silowe.» Silowe di firi Ki ñu yónni. Gumba ga sëlmuji, délsi di gis.

⁸ Dëkkandoom ya ak ña ko xame woon yalwaan, naan: «Xanaa du kii moo daan toog, di yalwaan?»

⁹ Ñii naan: «Moom la!» Ñee naan: «Déedéet, da koo niru rekk.» Waa ji ci boppam ne: «Man la de!»

¹⁰ Ñu ne ko: «Lu muri say bët?»

¹¹ Mu ne leen: «Waa ji ñuy wax Yeesu moo tooyal ban, diw ko ci samay bët, ne ma: “Demal sëlmuji ca bëtu ndoxu Silowe.” Ma dem sëlmuji, di gis.»

¹² Ñu ne ko: «Ana waa ji?» Mu ne leen: «Xawma fu mu nekk.»

Ka gumba woon seedeel na Yeesu

¹³ Ba mu ko defee ñu yóbbu nit ka gumba woon ca Farisen ya.

¹⁴ Ndeke bésuub Noflaay la Yeesu tooyaloon ban ba, ba muri bëti gumba ga.

15 Loolu nag tax Farisen ya ñoom it, laaj ko nan la wére bay gis. Mu ne leen: «Ban la tooyal, diw ko ci samay bët, ma sëlmu, di gis.»

16 Ñenn ca Farisen ña nag naan: «Nit kii jógewul fa Yàlla, ndax sàmmul bésub Noflaay.» Ñeneen ña ne: «Nan la nitu neen kuy bàkkaar mana defe yii firnde?» Féewaloo daldi am ca seen biir.

17 Farisen ya dellu wax ak ka gumba woon, ne ko: «Yaw, loo wax ci moom, gannaaw yaw la muril say bët?» Mu ne leen: «Ab yonent la.»

18 Njiiti Yawut ya nag gëmuñu woon ne waa ja daa gumba woon bay doora gis noonu. Ñu daldi woolu waajuri ka gumba woon,

19 laaj leen ne leen: «Kii mooy seen doom ji ngeen ne gumba la judduwaale? Ana nu mu wére bay gis léegi?»

20 Waajur ya ne leen: «Xam nanu daal ne kii sunu doom la, te it gumba la judduwaale.

21 Waaye nu mu wére bay gis, xamunu ko; ki ko muril ay bëtam it, nun, xamunu ko. Laajleen ko, magum jëmm la; moom dina waxal boppam.»

22 Noonu waajuri waa ja waxe nag, ragal njiiti Yawut ya moo taxoon, ndax fekk na njiiti Yawut ya mànkoo ne képp ku seede ne Yeesu mooy Almasi bi, dees na ko dàqe ca jàngu ba.

23 Looloo waral waajur ya ne: «Magum jëmm la, laajleen ko moom.»

24 Farisen ya dellu woo ka gumba woon, ne ko: «Waxal sa digganteek Yàlla. Nun xam nanu ne waa jooju nit kuy bàkkaar la.»

25 Mu ne: «Su dee kuy bàkkaar de, xawma ci dara. Lenn laa xam: maa gumba woon, te léegi maa ngi

gis.»

²⁶ Ñu ne ko: «Lu mu la defal? Nu mu muree say bët?»

²⁷ Mu ne leen: «Wax naa leen ko ba noppi, yeena dégluwul. Lu ngeen bëgg ci ma di ko waxaat? Xanaa yeen itam dangeena bëgga doon ay taalibeem?»

²⁸ Ñu daldi ko saaga ne ko: «Yaw yaay taalibeb kii, waaye nun, taalibey Musaa lanu.

²⁹ Nun xam nanu ne Musaa la Yàlla waxal, waaye kii, xamunu fu mu jóge.»

³⁰ Waa ja ne leen: «Loolu kay mooy li yéeme! Yeen, xamuleen fu mu jóge, te mu muril ma samay bët!

³¹ Xam nanu ne kuy bàkkaar, Yàlla du ko déglu. Waaye ki ragal Yàlla, tey jëfe coobareem, kooku lay déglu.

³² Ba àddina sosoo ba tey, maseesu la dégg ku muri bëti gumbag judduwaale.

³³ Kon nit kii, su jógewul woon ca Yàlla, du mana def dara.»

³⁴ Ñu ne ko: «Ndax yaw mi fees ak bàkkaar, bi nga juddoo ba léegi, yaa nuy xaali?» Ci kaw loolu ñu dàqe ko ca jàngu ba.

Cilmaxa dëgg, ci xol la

³⁵ Ba Yeesu dégge ne dàq nañu waa ja gumba woon, dafa dem ba gis ko, ne ko: «Yaw, ndax gëm nga Doomu nit ki?»

³⁶ Waa ja ne ko: «Kooku kan la, Sang bi, ma gëm ko.»

³⁷ Yeesu ne ko: «Gis nga ko; mooy kiy wax ak yaw.»

³⁸ Mu ne ko: «Gëm naa la, Sang bi,» daldi koy sujjóotal.

³⁹ Yeesu ne ko: «Man, ab àttee ma taxa dikk ci àddina sii, ngir ñi dul gis di gis; ñiy gis, gumba.»

⁴⁰ Ay Farisen yu taxawoon ca wetam dégg ca, ne ko: «Xanaa nun it danoo gumba?»

⁴¹ Yeesu ne leen: «Su ngeen gumba woon, dungeen am bàkkaar, waaye léegi bi ngeen naa yeena ngi gis, ci ngeen di saxe ci bàkkaar ba furr.

10

Yeesu nee ku jaare ci moom, mucc

¹ «Maa leen ko wax déy ci lu wér, ku duggewul ci buntu wërmbalu xar yi, xanaa mu yéegé feneen, tēb, kooku ab sàcc la, ab saay-saay la.

² Waaye ki dugge ci buntu wërmbal bi, kookooy sàmmub xar yi.

³ Kooku la wattukat biy ubbil, xar yi di déglu baatam. Mooy woo xari boppam ci seen tur, génne leen.

⁴ Bu génnee xaram yépp ba noppi, da leen di jiitu, ñu topp ci moom, ndax xàmmee nañu baatam.

⁵ Ab jàmbur nag, duñu ko topp muk; dañu koy daw kay, ndax xàmmeewuñu baatub jàmbur.»

⁶ Léeb woowu la Yeesu léeb ci kanamu nit ñi, waaye ñoom xamuñu la mu leen wax.

⁷ Ci kaw loolu Yeesu neeti: «Maa leen ko wax déy ci lu wér, man maay buntu wërmbalu xar yi.

⁸ Mboolem ñi ma jiitu, ay sàcc aki saay-saay lañu, waaye xar yi dégluwuñu leen.

⁹ Man maay bunt bi; ku dugge ci man, dinga mucc, di dugg aka gén, di gis mbooy goo fore.

¹⁰ Ab sàcc moom, dara indiwu ko lu moy sàcc aka rey aka yàq. Man maa ñëw, ngir nit ñi dund dund gu naat.

¹¹ «Man maay sàmm bi baax*. Sàmm bu baax, bakkanam lay joxe, jote ko ay xaram.

¹² Kuy sàmmaan di feyeeku te dub sàmm, moomuli xar; bu séenee bukki buy dikk, day bàyyi xar ya, daw, bukki ba jàpp ca, tasaare la ca des.

¹³ Ab sàmmaan kuy feyeeku rekk la, xalaatul xar ya, moo tax muy daw.

¹⁴ «Man maay sàmm bi baax. Maa xam sama xari bopp, ñoom it ñu xam ma.

¹⁵ Noonu it laa xame Baay bi, Baay bi xame ma ni, te maay joxe sama bakkan, jote ko xar yi.

¹⁶ Am naa it yeneen xar yu bokkul ci bii wërmbal. Ñoom it fàww ma indi leen, te dinañu dégg sama baat. Su ko defee muy gennug coggal, di bennub sàmm.

¹⁷ Li tax Baay bi sopp ma, moo di sama bakkan laa joxe, ba man koo jëlaat.

¹⁸ Kenn du jële sama bakkan ci man; man maa koy joxeel sama bopp. Maa ko saña joxe, maa ko saña jëlaat, te loolu la ma sama Baay sant.»

¹⁹ Féewaloo nag amati ca Yawut ya, ndax kàddu yooyu.

²⁰ Ñu bare ca ñoom naan: «Aw rab a ko jàpp! Dafa dof! Lu ngeen koy dégloo?»

²¹ Ña ca des naan: «Jii wax du waxi ku rab jàpp. Ndax aw rab man naa muri bëti gumba?»

Yawut ya gàntal nañu Yeesu

* **10.11** Seetal ci *Esekiyel* 34.15-16.

²² Bés ba ñuy baaxantal daloog kër Yàlla ga la woon ca Yerusalem, yemook jamonoy sedd.

²³ Yeesoo nga doon doxantu ca kër Yàlla ga, ca mbaar ma ñuy wax Mbaarum Suleymaan.

²⁴ Yawut ya yéew ko ne ko: «Loo deeti xaar ci dindil nu kumpa; su dee yaa di Almasi bi, wax nu lu leer!»

²⁵ Yeesu ne leen: «Wax naa leen ko, yeena gëmul. Man, jëf ji may def ci sama turu Baay moo may seedeel.

²⁶ Waaye yeen yeena gëmul, ndax bokkuleen ci samay xar.

²⁷ Samay xar, sama baat lañuy déglu; maa leen xam, te man lañuy topp.

²⁸ Man maa leen di texeel ba fàww; duñu sàнку muk, te kenn du leen foqatee ci sama loxo.

²⁹ Sama Baay bi ma leen jox, moo gëna màgg lépp, te kenn manula foqatee lenn ci loxol Baay bi.

³⁰ Man ak Baay bi benn lanu.»

³¹ Yawut ya nag foratiy xeer yu ñu ko sànni, ngir rey ko.

³² Yeesu ne leen: «Jëf ju baax ju bare laa def ci ndigalal Baay bi. Ana ci yooyu jëf, jan ngeen ma nara sànnë ay xeer ba rey ma?»

³³ Yawut ya ne ko: «Du jëf ju baax lanu lay sànnëey xeer, ba rey la, waaye dangaa diir Yàlla mbagg. Yaw ngay nit donj te naan yaay Yàlla!»

³⁴ Yeesu ne leen: «Xanaa bindeesul ci seen téereb yoon, kàddug Yàlla gi: “Dama ne ay yàlla ngeen†”?

³⁵ Ndegam Yàlla moo woowe “yàlla” ñi kàddug Yàlla dikkal, te Mbindum kàddoom maneesu koo toxal,

† **10.34** Seetal ci *Taalifi cant* 82.6.

³⁶ kon man mi Yàlla beral boppam, yebal ma ci àddina, ana nu ngeen ma mana waxe ne: “Yaa diir Yàlla mbagg,” ndax li ma ne maay Doomu Yàlla?

³⁷ Su ma deful sama liggéeyu Baay, buleen ma gëm;

³⁸ waaye gannaaw moom laay def, su ngeen ma gëm mul sax, gëmleen boog jëf ji, ngir ngeen xam te ràññee ne Baay baa ngi ci man, te man it, maa ngi ci Baay bi.»

³⁹ Ñu di ko jéematee jàpp nag, mu far rëcc leen.

⁴⁰ Ci kaw loolu Yeesu jàllaat dexu Yurdan, daldi dem fa béreb ba Yaxya njëkkoon di sóobe nit ñi, mu dal foofa.

⁴¹ Ñu bare nag dikk, fekk ko fa, te naan: «Yaxya de wonewul jenn firnde, waaye mboolem lu mu wax ci kii, dëgg la.»

⁴² Ñu bare gëme ko foofa.

11

Lu jëm ci deewug Lasaar

¹ Jenn waay a woppoon; ñu di ko wax Lasaar, di waa Betani, dëkkub Maryaama ak Màrt, ña mu bokkal ndey ak baay.

² Maryaama mooy ki sotti woon Sang bi la-jkoloñ, ba fompe ay tànkam kawaru boppam. Moom la Lasaar mi woppoon di càmmiñam.

³ Ñaari jigéeni Lasaar yooyu nag yónnee ca Yeesu ne ko: «Sang bi, sa soppe bi daa wopp.»

⁴ Yeesu dëgg ca, ne: «Wopp jooju de du woppi dee, waaye darajay Yàlla lay feeñal, ba màggale ko Doomu Yàlla ji.»

⁵ Yeesu nag ku soppoon Màrt la, ak Maryaama ak Lasaar.

⁶ Teewul ba mu déggee ne daa wopp, toogaat na ñaari fan fa mu nekkoon.

⁷ Gannaaw loolu mu ne taalibe ya: «Nanu dellu Yude.»

⁸ Taalibe ya ne ko: «Kilifa gi, yàggul dara la la fa waa Yude doon wuta sànniy doj ngir rey la, nga di fa dellu?»

⁹ Yeesu ne leen: «Xanaa du bëccëg fukki waxtook ñaar la? Kuy doxe bëccëg, du fakkastalu, ndax leeru àddina sii muy gis.

¹⁰ Waaye kuy doxe guddi, mooy fakkastalu, ndax ag leer la dul am.»

¹¹ Loolu la Yeesu wax, dal cay teg ne leen: «Sunu xarit Lasaar nelaw na, waaye maay dem ba yee ko.»

¹² Taalibe ya ne ko: «Sang bi, su dee nelaw kay, dina mucc.»

¹³ Li Yeesu waxe noonu mooy Lasaar dee na, ñoom nag ñu foog ne da ne Lasaar day nelaw rekk.

¹⁴ Ca la leen Yeesu wax lu leer, ne leen: «Lasaar dee na.

¹⁵ Dee gi fekku ma fa, te loolu tax na maa bég ndax yeen, ngir dina tax ngeen gëm. Nanu ko seeti.»

¹⁶ Ci kaw loolu Tomaa mi ñuy wax Seex bi, ne bokki taalibeem: «Nanu dem nun itam, ngir ànd ak moom dee!»

Yeesu mooy dekkal, di dundal

¹⁷ Ba Yeesu agsee, fekk na Lasaar am ñeenti fan ci biir bàmmee.

¹⁸ Betani nag jegewoo na ak Yerusalem, te diggante bi yées na ñetti kilomet.

19 Yawut yu baree dikkoon kër Màrt ak Maryaama, ngir dëfal leen ci seen deewug càmmiñ.

20 Ba Màrt yégee ne Yeesoo ngay ñëw, da koo gatanduji, te fekk na Maryaama toog ca kër ga.

21 Màrt ne Yeesu: «Sang bi, soo fi nekkoon de, sama càmmiñ du dee.

22 Waaye ba léegi sax, xam naa ne loo ñaan Yàlla, Yàlla may la ko.»

23 Yeesu ne ko: «Sa càmmiñ dina dekki.»

24 Màrt ne ko: «Xam naa ne dina dekki kera ca ndekkitel bés bu mujj ba.»

25 Yeesu ne ko: «Man maay ndekkite li, maay dund gi; ku ma gëm, soo deewee it, dinga dund.

26 Te képp kuy dund te gëm ma, doo dee muk. Ndax gëm nga loolu?»

27 Mu ne ko: «Waaw, Sang bi. Man gëm naa ne yaay Almasi bi, Doomu Yàlla, ki ñëw ci àddina si.»

28 Loolu la Màrt wax, daldi woowi Maryaama, ñaarook moom, ne ko: «Kilifa gi ñëw na, ba di la laaj.»

29 Maryaama dégg loolu, gaaw jóg dem ca Yeesu.

30 Booba Yeesu agseegul ca biir dëkk ba, waaye ma nga ba tey fa mu daje woon ak Màrt.

31 Yawut ya nekk ak Maryaama ca kër ga, di ko dëfal nag, gis ko na mu nee bërét génn, ñu topp ko, defe ne day jooyi ca bàmmee ba.

32 Ba Maryaama agsee ba gis Yeesu, da ne gurub cay tànkam ne ko: «Sang bi, soo fi nekkoon de, sama càmmiñ li du dee.»

33 Ba ko Yeesu gisee muy jooy, Yawut ya mu àndal itam di jooy, yaramam daw na, mu jàq.

34 Mu ne leen: «Fu ngeen ko denc?» Ñu ne ko: «Kaay gis, Sang bi.»

³⁵ Yeesu nag jooy.

³⁶ Yawut ya naan: «Gisleen rekk ni mu ko bégge!»

³⁷ Teewul ñenn ca ñoom naan: «Moom mi muri bëti gumba gi, manul woona fexe itam ba kii du dee?»

³⁸ Naka la yaramu Yeesu dawati lool, mu dem ba ca bàmmee ba, muy pax mu ñu yatt ciw doj, ube pax mi aw doj.

³⁹ Yeesu ne: «Dindileen doj wi!» Màrt, jigéenu ki dee ne ko: «Sang bi, fii nu tollu dina am xet, nde mu ngi ci ñeenti fanam.»

⁴⁰ Yeesu ne ko: «Xanaa waxuma la ne soo gëmee, dinga gis mägug Yàlla?»

⁴¹ Ñu dindi doj wa. Yeesu xool ca kaw, daldi ne: «Baay, sant naa la, ndax nangul nga ma.

⁴² Man nag xam naa ne saa su nekk danga may nangul, waaye mbooloo mi fi teew a ma taxa wax loolu, ngir ñu gëm ne yaw yaa ma yebal.»

⁴³ Loolu la Yeesu wax, daldi xaacu ca kaw, ne: «Lasaar, génnal!»

⁴⁴ Néew bi génn ak càngaayam, tànk yeek loxo yi lëmëse, kanam ga muure. Yeesu ne leen: «Tekkileen ko, bàyyi ko mu dem.»

Yawut yi jógal nañu Yeesu

⁴⁵ Yawut yu bare ca ña ñëwoon kër Maryaama, ba ñu gisee la Yeesu def, ca lañu ko gëm.

⁴⁶ Teewul ñenn ca ñoom dem ca Farisen ya, ba nettali leen la Yeesu def.

⁴⁷ Sarxalkat yu mag ya ak Farisen ya woo kurélu àttekat ya, ne leen: «Ana lu nuy def nag? Ndax nit kii kat a ngi def firnde yu bare!

48 Su nu ko bàyyee nii, ñépp a koy gëm, te kon kilifay Room dikk boole sunu béreb bu sell bi ak sunuw xeet, tas!»

49 Kenn ca ñoom nag ku ñuy wax Kayif te doon sarxalkat bu mag ba ca at mooma, ne leen: «Yeen, dangeena xamul dara.

50 Yeen gisuleen sax ne seen njariñ moo di kenn nit donɗ deewal ñépp, ba askan wépp baña bokk sàngu.»

51 Loolu du lu Kayif wax ci sagoom, la mu doon sarxalkat bu mag ca at mooma, moo ko taxa jottali kàdduy waxyu yooyu mu biral, ne Yeesu mooy deewal xeet wi.

52 Te du xeet woowu donɗ la ko defal, waaye da koo def ngir itam dajale doomi Yàlla yi tasaaroo, ñu doon benn bopp.

53 Bésub keroog nag la njiiti Yawut yi dogu ci rey Yeesu.

54 Ci kaw loolu Yeesu jaareetul fu ñu koy gise ca Yawut ña, waaye fa la bàyyikoo, dem gox ba feggook màndiɗ ma, ca dëkk ba ñuy wax Efrayim. Foofa la toog aki taalibeem.

55 Bésub Mucc nag moo jubsu woon, di manggalu Yawut yi. Ci biir loolu ñu bare jóge ca dëkki kaw ga, jëm Yerusalem balaa bésu Mucc baa dikk, ngir setluji fa.

56 Ba mu ko defee ñuy seet Yeesu. Naka lañu taxaw ca kër Yàlla ga, di wax ca seen biir, naan: «Lu ngeen ci xalaat? Da dul ñëw ci manggal gi?»

57 Ci biir loolu sarxalkat yu mag ya ak Farisen ya joxe ndigal ne képp ku xam fu Yeesu nekk, na ko xamle, ngir ñu jàpp ko.

12

Maryaama teral na Yeesu

¹ Ba màggalu bésuh Mucc desee juróom benni fan, ca la Yeesu dikk ba Betani, dëkkub Lasaar ma mu dekkal.

² Ñu toggat fa Yeesu ab reer. Màrt moo taaj, Lasaar di kenn ca ña bokk ak Yeesu ndab.

³ Maryaama nag indi genn wàllu liitaru nàrd, diwu nàrd gu xeeñ lu neex te raxul te jafe njëg lool, sotti ko ca tàñki Yeesu, daldi fomp tànk ya ak kawaru boppam. Kër ga gépp ne bann ak xetu diw ga.

⁴ Teewul Yuda Iskaryo miy kenn ci taalibeem te doon ko waaja wor, daldi ne:

⁵ «Ana lu waral jaayeesul lajkoloñ jii lu tollook ñetti téeméeri poseti xalis*, ngir jox ko néew-doole yi?»

⁶ Ba Yuda Iskaryo di wax loolu nag, du néew-doole yi lay xalaat, waaye ab sàcc la woon; dencub taalibe ya la yoroon, di yulli lu ñu ca def.

⁷ Teewul Yeesu ne ko: «Bàyyil Maryaama! Bés ba ñu may rob la fàggul lajkoloñ jii.

⁸ Néew-doole yi, dingeen ci am ñu nekk ak yeen ba fàww, waaye man amuleen ma ba fàww.»

⁹ Mbooloom Yawut mu réy a dikk ba ñu yégee ne Yeesoo nga fa, te Yeesu rekk yóbbuwu leen fa, waaye dañoo bëggoona gisaale Lasaar ma Yeesu dekkaloon.

¹⁰ Sarxalkat yu mag ya nag dogu, nara rey Lasaar itam,

* **12.5 poseti xalis** mooy peyooru benn bésuh liggéey ca jamono yooya.

¹¹ ndax moo waraloon Yawut yu bare dem, dëddu leen, gëm Yeesu.

Yeesu dugg na Yerusalem

¹² Ca ëllëg sa mbooloo mu bare ma dikk ca màggalu bésuub Mucc ba ca Yerusalem, dañoo yég ne Yeesoo ngay ñëw.

¹³ Ñu jël cari garab yu ñu koy lalal, daldi génngatanduji ko. Ña ngay xaacu naan:

«Osaana!

Na barke wàcc ci ki dikk ci turu Boroom bi,
na barke wàcc ci buurub Israayil†!»

¹⁴ Yeesu waajal ag cumbur, war ko‡, noonu ñu ko binde woon, ne:

¹⁵ «Janq Siyon mu taaru, bul tiit.

Niiral, sa buur a la dikkal nii,
am cumbur la war§.»

¹⁶ Kàddu yooyu nag, taalibe ya xamuñu woon ca saa sa lu muy tekki, waaye ba Yeesu tàbbee ca darajaam, ca lañu fàttaliku ne loolu lañu bindoon ci moom, te loolu it lañu ko defal.

¹⁷ Mbooloo ma daroon Yeesu, ba muy woo Lasaar, ba dekkal ko nag, di nettali la ñu fekke.

¹⁸ Moo tax itam mbooloo ma gatandu ko, ndax yégoon nañu ne googu kéemaan la def.

¹⁹ Farisen yi nag di waxante ci seen biir naan: «Xoolleen, dara ngeen ci manul; àddina yépp a ko topp!»

Yeesu yégle na ag deewam

† **12.13** Seetal ci *Taalifi cant* 118.25-26. ‡ **12.14 cumbur:** ci jamonoy jàmm, jamono yu xeex amul woon, buur yi daan nañu war mbaam, te doonul lu leen di tuutal. § **12.15** Seetal ci *Sàkkaryaa* 9.9.

20 Ca mbooloo ma dikkoon jaamusi Yàlla ca Yerusalem ca màggal ga, ay Gereg ña nga ca woon.

21 Ñooñoo dikk ba ca Filib ma dëkke Betsayda ca diiwaanu Galile, ne ko: «Sang bi, danoo bëgga gis Yeesu.»

22 Filib dem wax ko Àndre; Àndre ak Filib waxi ko Yeesu.

23 Yeesu wax leen ne leen: «Waxtu wi ñu wara darajaal Doomu nit ki jot na.

24 Maa leen ko wax déy ci lu wér, su feppu bele waddul ci suuf, dee, wéetaay lay dëkke. Waaye su deewee lay meññ fepp yu bare.

25 Képp ku bëgg bakkanam moo koy ñàkk; waaye ku bañ bakkanam ci àddina sii, moo musal bakkanam ba keroog muy texe ba fàww.

26 Ku may surgawu, na ma topp; fu ma nekk, sama surga ne fa moom itam. Ku ma surgawu nag, sama Baay moo koy teral.

27 «Léegi nag am naa njàqarey xol. Ana lu may wax? Dama naa: “Baay, musal ma ci coonob waxtu wii”? Waaye coonob waxtu wii tembe moo ma taxa dikk!

28 Baay, màggalal saw tur!» Ci kaw loolu baat dégtu ci asamaan, ne: «Maa koy màggal, màggalati ko.»

29 Mbooloo ma fa taxaw te dégg baat ba nag ne: «Yàlla jee dënu!» Ñeneen ña ne: «Am malaaka moo wax ak moom.»

30 Teewul Yeesu ne leen: «Baat boobu du maa tax mu jib, waaye yeena tax.

31 Léegi nag àtteb àddina sii jot na; léegi lees di dàq ca biti kàngam li jiite àddina sii.

³² Man nag kera bu ñu ma yékkatee, jële ma fi kaw suuf, ñépp laay xëcc, jëme ci man.»

³³ Kàddu yooyu la misaale deewin wa mu na-roona deewe.

³⁴ Mbooloo ma ne ko: «Nun danoo dégge ci téereb yoonu Musaa bi ne Almasi bi day sax ba fàww. Kon yaw, noo mane ne: “Fàww dees na yékkati Doomu nit ki?” Doomu nit kooku mooy kan sax?»

³⁵ Yeesu ne leen: «Leer gaa ngeegum ci seen biir ci diggante bu gàtt. Doxleen ci bi ngeen di am leer, ngir lëndëm bañ leena bett. Kuy doxe ag lëndëm, xamoo foo jëm.

³⁶ Gëmleen ko ci bi ngeen di am leer, ngir ngeen doon doomi leer.»

Yeesu bërgël na Yawut ya

Loolu la Yeesu wax, daldi dem làquji leen.

³⁷ Firnde yu bare la def ci seen kanam te taxul ñu gëm ko,

³⁸ te noonu la kàddug Yonent Yàlla Esayi sottee. Mooy ba mu nee:

«Boroom bi, ana ku gëm sunub dégtal?

Dooley loxol Boroom bi, ana ku mu ko won*?»

³⁹ Manuñu woona gëm it, ndax Esayee neeti:

⁴⁰ «Yàllaa gumbaal seeni gët,

těj seenum xel,

ngir seeni gët du gis,

seenum xel du xam,

ngir ñu baña dëpp, ba ma wéral leen†.»

⁴¹ Loolu Esayee ko wax, ndax moo gisoon darajay Yeesu‡, bay wax ci mbiram.

* **12.38** Seetal ci *Esayi* 53.1. † **12.40** Seetal ci *Esayi* 6.10. ‡ **12.41** Seetal ci *Esayi* 6.1

⁴² Teewul sax ñu bare ci njiiti Yawut yi gëmoon nañu Yeesu, waaye Farisen yee taxoon biraluñu seen ngëm, ndax ragal ñu dàqe leen ca jàngu Yawut ba,

⁴³ ndax ngërëmal nit ñi moo leen gënaloon ngërëmal Yàlla.

⁴⁴ Yeesu nag àddu ca kaw ne: «Ku ma gëm, du man nga gëm, waaye ki ma yónni nga gëm,

⁴⁵ te ku ma gis, gis nga ki ma yónni.

⁴⁶ Man maa dikk, di ag leer ci àddina, ngir ku ma gëm du des cig lëndëm.

⁴⁷ Ku dégg samay wax te toppu ko, du man maa koy daan, ndax daan àddina taxu maa dikk, waaye musal àddinaa ma taxa dikk.

⁴⁸ Ku ma xarab ba nanguwul samay wax, am na ab daan-katam: kàddu gi ma wax moo koy daan, keroog bés bu mujj ba.

⁴⁹ Ndax kat du ci sama coobarey bopp laay waxe, waaye Baay bi ma yónni, moom ci boppam moo ma sant li may dégtale ak li may wax.

⁵⁰ Te xam naa ne ab santaaneem moo dig texe gu sax dàkk. Moo tax it, li may wax man, ni ma ko Baay bi dégtale, ni laa koy waxe.»

13

Yeesu raxas na tàñki taalibeem

¹ Balaa mǎggalu bésu Mucc baa dikk, Yeesu xamoon na ne waxtu wa muy bàyyikoo àddina, jëm fa Baay ba, jot na. Cofeelu Yeesu ak ñoñam ñi ci àddina, googu cofeel la leen sopp ba ca mujj ga.

² Ba Yeesu di bokk reer ak taalibe ya, fekk na Seytaane xiirtal Yuda, doomu Simon Iskaryo, ci wor Yeesu.

³ Yeesu xamoon na ne lépp la Baay bi teg ciy loxoom, te it ci Yàlla la jóge, te ci Yàlla la jëm.

⁴ Mu jóge nag ca ndabal reer ba, summi mbubbam mu mag, daldi jël am malaan, laxasaayoo.

⁵ Gannaaw loolu mu sotti ndox cib këll, daldi tàmbalee raxas tànkì taalibe ya, di fompe sér ba mu laxasaayoo.

⁶ Ba mu agsee ba ca Simon Piyeer, Piyeer ne ko: «Sang bi, yaw yaa may raxasal samay tànk?»

⁷ Yeesu ne ko: «Man li may def nii tey, xamuloo ko; waaye ëllëg dinga ko xam.»

⁸ Piyeer ne ko: «Déédéet, doo ma raxasal samay tànk muk kay!» Yeesu ne ko: «Su ma la raxasalul, doo am ci man benn cér.»

⁹ Simon Piyeer ne ko: «Kon nag Sang bi, bumu doon samay tànk donj, waaye na ci loxo yeek bopp bi bokk far!»

¹⁰ Yeesu ne ko: «Ku sangu ba noppi, soxlaatula raxas lu moy ay tànkam, ndax set na wecc. Yeen nag set ngeen, waaye du ñépp.»

¹¹ Booba Yeesu xam na ka koy wor, te looloo tax mu ne: «Du yeen ñépp a set.»

¹² Gannaaw ba leen Yeesu raxasalee seeni tànk, teg ca solaat mbubbam, ba toogaat, da leen ne: «Xam ngeen li ma leen defal?»

¹³ Yeena ngi ma naa Kilifa gi ak Sang bi, te yeena yey, nde moom laa.

¹⁴ Ndegam nag man miy Sang bi, di Kilifa gi maa leen raxasal seeni tànk, kon yeen itam war ngeen di raxasalante ay tànk.

¹⁵ Ab misaalu royukaay laa leen jox, ngir ni ma leen defal, ngeen di ko def yeen itam.

¹⁶ Maa leen ko wax déy ci lu wér, jaam sutul sangam, te ndaw sutul ka ko yónni.

¹⁷ Loolu, su ngeen ko xamee, ndokkalee yeen, ndegam yeena ngi koy jëfe.

Yeesu weer na Yuda

¹⁸ «Du yeen ñépp a tax may wax; man xam naa ñi ma tànn. Waaye Mbind mii fàww mu sotti: “Ki lekk samaw ñam moo ma wéq*.”

¹⁹ Léegi laa leen koy dale wax, bala looloo dikk, ngir bu dikkee ngeen gëm ne maay Ki nekk†.

²⁰ Maa leen ko wax déy, ci lu wér, ku dalal nit ku ma yónni, man nga dalal; te ku ma dalal, dalal nga ki ma yónni.»

²¹ Loolu la Yeesu wax ba noppi, njàqare dikkal ko, mu daldi biral ne: «Maa leen ko wax déy ci lu wér, kenn ci yeen moo may wor.»

²² Taalibe ya di xoolante, te xamuñu kan lay wax.

²³ Booba kenn ca taalibe ya, di ku Yeesu soppon, ma nga sóonu, sës rëkk ca Yeesu.

²⁴ Kooku la Simon Piyeer liyaar, ngir mu laaj Yeesu ka ko taxoon di wax.

²⁵ Kooku sóonu ba tafu ca dënnub Yeesu, ne ko: «Sang bi, kooku kan la?»

²⁶ Yeesu ne ko: «Mooy ki may jox, man ci sama bopp, dogu mburu bi may capp ci ndab li.»

Yeesu nag jël dogu mburu, capp ko ca ndab la, jox ko Yuda, doomu Simon Iskaryo.

²⁷ Naka la Yuda jël dog ba, Seytaane man ko. Yeesu ne ko: «Li ngay def, gaaw ci boog!»

* **13.18** Seetal ci *Taalifi cant* 41.10. † **13.19** *maay Ki nekk*: seetal ci 8.24.

²⁸ Loolu nag kenn ca ña woon ca ndab la xamul lu tax mu wax ko ko.

²⁹ Ñenn ña dañoo xalaat ne gannaaw Yuda moo yoroon dencub taalibe ya, Yeesu da koo wax ne ko, mu gaaw jëndi lu ñu waajale màggal gi, mbaa néew-doole yi la ko ne mu dem saraxi leen.

³⁰ Ba mu ko defee Yuda jël dogu mburu ba, daldi génñ ca saa sa. Booba nag guddi na.

Yeesu nee, Piyeer dina jàmbu

³¹ Ba Yuda génnee, Yeesu da ne: «Léegi nag darajay Doomu nit ki feeñ na, te darajay Yàllaa ngi feeñe ci moom.

³² Te ni darajay Yàlla feeñe ci Doomu nit ki, ni la Yàlla di feeñale ci boppam darajay Doomu nit ki, te dina ko def léegi.

³³ Gone yi, diir bu gàtt laa deeti nekk ak yeen. Dingen ma seet, waaye li ma wax Yawut yi rekk: “Man, fa ma jëm, yeen dungen fa mana dem.”

³⁴ Kon ndigal lu bees laa leen di jox, soppanteleen: ni ma leen soppe, yeen itam nangeen ni soppantee.

³⁵ Ni ñépp di xame ne samay taalibe ngeen moo di ngeen soppante.»

³⁶ Simon Piyeer ne ko: «Sang bi, foo jëm?» Yeesu ne ko: «Fa ma jëm, doo ma fa mana topp léegi, waaye dinga ma toppsi ca kanam.»

³⁷ Piyeer ne ko: «Sang bi, lu tee ma man laa topp léegi? Sama bakkan laa la àttana joxeel!»

³⁸ Yeesu ne ko: «Sa bakkan nga ma àttana joxeel? Maa la ko wax déy ci lu wér, bala ganaar a sab, dinga ma jàmbu ñetti yoon.

14

Yeesu dëfal na taalibe ya

¹ «Buleen jàq. Gëmleen Yàlla te gëm ma.

² Sama kër Baay, dëkkuwaay yu baree nga fa. Su demewul woon noonu, ndax dinaa leen ne maa ngi leen fay waajali béreb?

³ Te gannaaw bu ma leen waajalee béreb, dinaa délsi, jëlsi leen, yóbbu, ba fu ma nekk, man, ngeen nekk fa, yeen itam.

⁴ Te fa ma jëm, xam ngeen yoon wi.»

⁵ Tomaa ne ko: «Sang bi, xamunu foo jëm, kon ana nu nuy xame yoon wi?»

Yeesu mooy yoon wi jëm ci Yàlla

⁶ Yeesu ne ko: «Man maay yoon wi, maay dëgg gi, te maay dund gi. Kenn du ñëw ci Baay bi te jaarewul ci man.

⁷ Su ngeen ma xamoon, sama Baay itam, dingeen ko xam. Li ko dale tey nag, xam ngeen ko, gis ngeen ko.»

⁸ Filib ne ko: «Sang bi, won nu Baay bi rekk, mu doy nu.»

⁹ Yeesu ne ko: «Filib, ni ma yàggeek yeen te ba tey xamuloo ma? Ku ma gis kay, gis nga Baay bi. Kon ana noo naan: “Won nu Baay bi”?

¹⁰ Dangaa gëmul ne man, maa ngi ci Baay bi, te Baay baa ngi ci man? Kàddu yi ma leen di wax, waxuma ko ci sama coobarey bopp, waaye Baay bi nekk ci man, moo sotal ay jëfam.

¹¹ Gëmleen ma, ndax kàddu gii ma ne, maa ngi ci Baay bi, te Baay baa ngi ci man; mbaa boog, ngeen gëm ndax jëf ji may def.

¹² Maa leen ko wax déy ci lu wér, ku ma gëm, jëf ji may def man, moom itam dina ko def, te jëf ju raw jii sax lay def, ndax man, ci Baay bi laa jëm.

¹³ Te lépp lu ngeen ñaan ci sama tur, loolu laay def, ngir Doom ji fésal darajay Baay bi.

¹⁴ Su ngeen ma ñaane mbir ci sama tur, man maa koy def.

Yeesu dige na Noo gu Sell gi

¹⁵ «Su ngeen ma soppee, sàmmleen samay ndigal.

¹⁶ Man maay ñaan Baay bi, mu yónnee leen be-neen Taxawukat*, ngir mu nekk ak yeen ba fàww.

¹⁷ Kooku mooy Noowug Yàlla giy xamle liy dëgg. Àddina du ko mana dalal, ndax gisu ko te xamu ko. Yeen nag xam ngeen ko, ndax ci seen biir la dëkk, te ci seen biir xel lay nekk.

¹⁸ Duma leen bàyyi ngeen tumurànke. Dinaa délsi ci yeen.

¹⁹ Des na tuuti, àddina du ma gisati; yeen dingeen ma gis, ndax man maa ngi dund, te yeen itam dingeen dund.

²⁰ Bésub keroog dingeen xam ne man maa ngi ci sama Baay, yeen ngeen nekk ci man, man it ma nekk ci yeen.

²¹ Ki nangu sama ndigal nag, te di ko sàmm, moo ma sopp, te kooku ma sopp, cofeel ñeel na ko, bawoo fa sama Baay, te man itam dinaa ko sopp, di ko feeñu.»

* **14.16 Taxawukat:** Yeesu nee, Taxawukat bi ag noo la, kon bët du ko gis. Gannaaw bi Yeesu yéeggee asamaan ba bésu Pàntakot dikk, ca la Taxawukat bi wàcc ci taalibey Yeesu. Ba tey itam, képp kuy taalibeb Yeesu, ci sa xol la Taxawukat biy dëkk.

²² Yuda meneen ma wuuteek Yuda Iskaryo, ne ko: «Sang bi, lu waral nga nar noo feeñu te doo feeñu àddina?»

²³ Yeesu ne ko: «Ku ma sopp day sàmm sama kàddu, sama Baay sopp ko; fi moom lanuy dikk, te moom lanuy def màkkaan.

²⁴ Ku ma soppul, du sàmm samay kàddu. Kàddu gi ngeen dégg nag, du sama gos, waaye kàddug Baay bi ma yónni la.

²⁵ «Lii laa leen di wax bi may nekkagum ak yeen.

²⁶ Waaye Taxawukat bi, di Noo gu Sell gi leen Baay biy yónnee ci sama tur, moo leen di jàngal lépp, fàttali leen lépp lu ma leen waxoon, man.

²⁷ Jàmm laa leen bàyyee, sama jàmm laa leen may te mayuma leen ko ni àddina di mayee. Buleen jaaxle, buleen tiit.

²⁸ «Dégg ngeen ma ne leen: “Maa ngi dem, maa ngi délsi ci yeen.” Su ngeen ma soppoon, dingeen bége li may dem ci Baay bi, ndax Baay bee ma gëna màgg.

²⁹ Léegi bala looloo dikk nag laa leen koy wax, ngir bu dikkee ngeen gëm.

³⁰ Duma waxateek yeen lu bare ndax kàngamu àddinaa ngi dikk. Manul ci man dara nag.

³¹ Waaye fàww àddina xam ne Baay bi laa sopp, te li ma Baay bi sant rekk laay def. Jógleen, nu dem!

15

Yeesu mooy reseñ gi

¹ «Man maay reseñ gi dëgg, sama Baay di boroom tóokër bi koy toppatoo.

² Sama bépp car bu meññul, da koy tenqi sànni, bépp car bu ci meññ lay xosat ba mu set wecc, ngir mu gëna meññ.

³ Yeen nag, set ngeen wecc ba noppi, ndax kàddu gi ma leen wax.

⁴ Saxleen ci man, ni ma saxe man ci sama bopp ci yeen. Ni carub reseñ tëlee meññal boppam, su saxul ci ndeyam, ni ngeen di tëlee meññ, su ngeen saxul ci man.

⁵ «Man maay reseñ gi, yeen ngeen di car yi. Ki sax ci man, ma sax ci moom, kooku mooy meññ lu bare, nde su dul man, dungeen mana def dara.

⁶ Ku saxul ci man daa mel ni ab car bu ñu sànni, mu wow, te yooyu car lees di buub, sànni ci sawara, mu lakk.

⁷ Su ngeen saxee ci man te samay wax sax ci yeen, lu ngeen bëgg, ñaanleen ko, dees na leen ko nangul.

⁸ Li feeñal sama darajay Baay mooy ngeen meññ lu bare, te noonu ngeen di firndeele ne samay taalibe ngeen.

⁹ «Ni ma Baay bi soppe, man itam noonu laa leen soppe. Saxleen ci sama cofeel.

¹⁰ Ni ma sàmme sama santaaney Baay, ba tax ma sax ci cofeelam, su ngeen ni sàmme samay santaane, dingeen sax ci sama cofeel.

¹¹ Maa leen wax loolu ngir samag mbég wàllsi ci yeen, ba seen mbég mat sékk.

¹² Sama santaane moo di ni ma leen soppe, ngeen soppantee noonu.

¹³ Joxe sa bakkan te say xarit tax, ameesul cofeel gu ko raw,

¹⁴ te samay xarit ngeen, ndegam yeena ngi def li ma leen sant.

¹⁵ Wooweetuma leen ay jaam, ndax ab jaam xamul lu sangam di def. Xarit laa leen woowe, ndax mboolem lu ma dégge ci sama Baay, xamal naa leen ko.

¹⁶ Du yeen yeena ma tànn, man maa leen tànn, sas leen ngir ngeen dem, meñni meññeef, te seenum meññeef sax, ba lu ngeen ñaan Baay bi ci sama tur, mu may leen ko.

¹⁷ Li ma leen sant nag, moo di ngeen soppante.

Ku bañ Yeesu, bañ ab taalibeem

¹⁸ «Su leen àddina bañee, xamleen ne man la njëkka bañ.

¹⁹ Su ngeen bokkoon ci àddina, àddina bëgg leen, ndax li ngeen diy ñoñam, waaye dangeena bakkul ci àddina, nde maa leen tanne ci àddina, te looloo tax àddina bañ leen.

²⁰ Fàttalikuleen kàddu gi ma leen wax: “Jaam sutul sangam.” Gannaaw man lañu bunduxataal, yeen itam, dinañu leen bunduxataal. Bu ñu sàmmoon sama kàddu, dinañu sàmm seen gos itam.

²¹ Waaye mboolem lu ñu ma def, dinañu leen ko def ndax sama tur, ndax xamuñu ki ma yónni.

²² Su ma ñëwul woon, ba wax ak ñoom, duñu am bàkkaar. Waaye léegi amuñu aw lay ci seeni bàkkaar.

²³ Ku ma bañ nag, bañ nga sama Baay itam.

²⁴ Su ma deful woon ci seen biir jëf yu kenn deful, kon duñu am bàkkaar. Léegi nag gis nañu ko, te teewul ñu bañ ma, bañ sama Baay.

²⁵ Waaye loolu moo am, ngir sottal kàddu gii binde ci seen téereb yoon: “Dañu maa bañ ci dara*.”

²⁶ «Taxawukat bi† may yónni ci yeen te muy jóge ci Baay bi mooy Noowug dëgg googu di bàyyikoo ci Baay bi, te kooku bu dikkee, moo may seedeel.

²⁷ Te yeen itam dingeen seede, ndax ca njàlbéen ngeen dale nekk ak man.

16

¹ «Loolu laa leen di wax, ngir seen ngëm baña wàññiku.

² Dees na leen dàqe ci jàngu Yawut ya, te sax waxtoo ngi ñëw wu képp ku leen bóom yaakaar ne Yàlla la koy jaamoo.

³ Loolu, li waral ñu di ko def moo di dañoo xamul Baay bi, xamuñu ma.

⁴ Ma wax leen loolu, ngir bu waxtu wi dikkee, ngeen fàttaliku ne man, waxoon naa leen ko. Waaye loolu nag, waxuma leen ko woon ca njàlbéen, ndax maa ngi nekkagum ak yeen.

Taxawukat bi am na sasam

⁵ «Léegi nag maa ngi dem ca ka ma yónni, te kenn ci yeen laaju ma fu ma jëm.

⁶ Waaye aw tiis a fees seen xol ndax li ma leen wax.

⁷ Moona man de, dëgg laa leen wax. Seen njariñ moo di ma dem, ndax su ma demul, Taxawukat bi* du ñëw ci yeen; waaye su ma demee, maa leen koy yónnee.

* **15.25** Seetal ci *Taalifi cant* 69.5. † **15.26 Taxawukat bi**: seetal ci 14.16-17, 26. * **16.7 Taxawukat bi**: seetal ci 14.16-17, 26.

⁸ Te bu dikkee, mooy tiiñal àddina ci wàllu bàkkaar ak ci wàllu dëgg ak ci wàllu àtte.

⁹ Benn, ci wàllu bàkkaar, ndax ñoo ma gëmul.

¹⁰ Ñaar, ci wàllu dëgg, ndax maa ngi dem ci Baay bi, te dungeen ma gisati.

¹¹ Ñett, ci wàllu àtte, ndax àttees na kàngamu àddina sii, ba daan ko.

¹² «Am naa ba tey lu bare lu ma leen wara wax, waaye dungeen ko mana àttan léegi.

¹³ Moom miy Noowug dëgg gi, bu dikkee, moo leen di àggale ci dëgg gi gépp, ndax du ci coobarey boppam lay wax, waaye mboolem lu mu dëgg la leen di wax, te liy ñew ëllëg, moo leen koy wax.

¹⁴ Moom, dina feeñal sama daraja, ndax ci sama jagleb bopp lay tanqe, àgge leen ko.

¹⁵ Mboolem lu Baay bi am, maay boroom. Moo tax ma ne ci sama jagleb bopp lay tanqe, àgge leen ko.

Tiisu gëmkat tey, bânneexam ëllëg

¹⁶ «Fi leek ab diir, dungeen ma gisati; waaye gannaaw ab diirati, dingeen ma gisaat.»

¹⁷ Ñenn ca taalibe ya di wax ca seen biir naan: «Li mu nuy wax nii, lu mu doon? Mu ne: “Fi leek ab diir, dungeen ma gisati, waaye gannaaw ab diirati, dingeen ma gisaat,” ak “ndax maa ngi dem ca Baay ba.”»

¹⁸ Ña nga naan: «Lii mu wax lu mu doon? Mu ne “Gannaaw ab diirati.” Xamunu lu mu wax de.»

¹⁹ Yeesu nag gis li ñu ko bëgga laaj, mu ne leen: «Lii ma wax ngeen di laaj ci seen biir: “Fi leek ab diir, dungeen ma gisati, gannaaw ab diirati, ngeen gisaat ma”?»

²⁰ Maa leen ko wax déy ci lu wér, yeen yeenay jooy aka jooytu, àddina moom di bég; yeen, yeenay amu tiis, waaye bànnex la seenu tiis di soppaliku.

²¹ Kuy waaja wasin, dina amu tiis, ndax waxtuw matam a jot. Waaye bu doom ji juddoo, dootul fàttaliku njàqareem, ndax ki gane àddina lay bége.

²² Kon yeen itam, tey, aw tiis ngeen am, waaye dinaa leen gisaat, seen xol sedd, te seen mbég moomu, kenn du leen ko xañ.

²³ Bésub keroog, man dootuleen ma ñaan dara. Maa leen ko wax déy ci lu wér, su boobaa lu ngeen ñaan Baay bi ci sama tur, mu may leen ko.

²⁴ Ba léegi ñaanuleen dara ci sama tur. Ñaanleen, nangule, ngir seen mbég mat sèkk.

Yeesu daan na àddina

²⁵ «Loolu, ci ay misaal laa leen ko wax. Waxtoo ngi ñëw wu ma dootul wax ak yeen ci ay misaal, waaye ci Baay bi laa leen di wax lu leer nàññ.

²⁶ Bésub keroog, ci sama tur ngeen di ñaan. Wax-uma leen ne man maa leen di ñaanal Baay bi,

²⁷ ndax kat Baay bi ci boppam moo leen sopp, ndaxte yeena ma sopp, te gëm ngeen ne man, ci Yàlla laa jóge.

²⁸ Ci Baay bi laa jóge, dikk ci àddina, te léegi maa ngi jóge ci àddina, jëm ci Baay bi.»

²⁹ Taalibe yi ne ko: «Mu ngoog, lu leer nàññ ngay wax nii, te misaaloo!

³⁰ Léegi xam nanu ne xam nga lépp, te soxlawoo ku la laaj dara, te looloo tax nu gëm ne ci Yàlla nga jóge.»

³¹ Yeesu ne leen: «Xanaa gëm ngeen léegi?

³² Waxtoo ngii di ñëw te agsi na ba noppi, ca ngeen di tasaaroo, ku nekk ak yoonu boppam, bàyyi ma, ma wéet. Waaye duma wéet, ndax Baay bi moo nekk ak man.

³³ Loolu dama leen koo wax ngir seen xel dal ci man. Àddina sii, dingeen fi am njàqare, waaye dëgërluleen, ndax daan naa àddina.»

17

Yeesu sàkku na darajaam ja woon

¹ Loolu la Yeesu wax ba noppi, téen, xool asamaan, daldi ne:

«Baay, waxtu wi jot na. Feeñalal sa darajay Doom, ngir Doom ji feeñal sa daraja.

² Yaa ko jox sañ-sañ ci ñépp, ngir mboolem ñi nga ko jox, mu texeel leen ba fàww.

³ Texeg fàww gi nag moo di ñu xam la, yaw jenn Yàlla jiy dëgg, xam it ki nga yebal, muy Yeesu Almasi bi.

⁴ Man de, feeñal naa sa màggaay ci àddina; liggéey bi nga ma santoon ma def ko, sotal naa ko.

⁵ Léegi nag Baay, daraja ja ma amoon fa yaw, balaa àddinaa sosu, jox ma daraja jooju fa sa wet.

Yeesu ñaanal na ay taalibeem

⁶ «Nit ñi nga tanne ci àddina, jox ma leen, raññeeloo naa leen saw tur. Sa ñoñ lañu woon, nga jox ma leen, te sa kàddu, sàmm nañu ko.

⁷ Léegi xam nañu ne lépp lu ma am ci yaw la jóge,

⁸ ndax wax ji nga ma dénk, dénk naa leen ko, te nangu nañu ko. Xam nañu xéll it ne ci yaw laa jóge, te gëm nañu ne yaw yaa ma yebal.

⁹ Man nag, ñoom laay ñaanal; ñaanaluma waa àddina, waaye ñi nga ma dénk, ñoom laay ñaanal, ndax sa ñoñ lañu.

¹⁰ Mboolem lu ma am, yaa ko moom, te loo am, maa ko moom, te ci ñoom la sama daraja feeñe.

¹¹ Toogatuma ci àddina, waaye ñoom ci àddina lañu nekk, te man, ci yaw laa jëm. Baay bu sell bi, sàmme leen sa tur wi nga ma jox, ngir ni nu nekke benn, ñoom it ñu nekke noonu benn.

¹² Diir bi may nekk ak ñoom, man maa leen doon sàmme sa tur wi nga ma jox. Wattu naa leen, ba kenn ci ñoom sànkulwul, ku moy doomu sànkute* jiy sànkul, ngir Mbind mi sotti.

¹³ «Léegi nag, ci yaw laa jëm, waaye lii laay wax bi may nekkagum ci àddina, ngir sama mbég ñeel leen, mat sèkk.

¹⁴ Man, jottali naa leen sa kàddu, waaye àddinaa leen bañ, ndax ni ma ñàkka bokke ci àddina, ni lañu ñàkka bokke ci àddina.

¹⁵ Ñaanaa nga jële leen ci àddina, xanaa nga musal leen ci ku bon ki.

¹⁶ Ni ma ñàkka bokke ci àddina, man ci sama bopp, noonu lañu ñàkka bokke ci àddina.

¹⁷ Ngalla sellale leen dëgg gi: sa kàddu mooy dëgg.

¹⁸ Ni nga ma yebale ci àddina, man itam, ni laa leen yebale ci àddina.

¹⁹ Man nag, ñoom laa sellalal sama bopp, ngir ñoom itam, ñu mana sellaloo dëgg gi.

Yeesu ñaanal na ay gëmkatam

* **17.12 doomu sànkute ji**, Yuda Iskaryo la.

²⁰ «Du ñoom donɲ laay ñaanal nag, waaye ñi may gëm ëllëg ndax seen kàddu itam laay ñaanal,

²¹ ngir ñépp doon benn, ni nga nekke yaw Baay, ci man, ma nekke ko ci yaw, ñoom itam, ñu nekke ni ci nun, ba àddina gëm ne yaw yaa ma yebal.

²² Man nag daraja ji nga ma jox, jox naa leen ko, ngir ni nu nekke benn maak yaw, ñu nekke ni noonu.

²³ Man ma nekk ci ñoom, yaw nga nekk ci man, ngir ñu mat sëkk ci ag bennoo, ba àddina xam ne yaw yaa ma yebal, te ni nga ma soppe, ni nga leen soppe.

²⁴ «Ñi nga ma jox nag, Baay, bëgg naa, fa may ne, ñoom it, ñu nekk faak man, ngir ñu gis sama daraja ji nga ma jox, ndax yaa ma sopp laata àddina di sosu.

²⁵ «Baay Boroom njub, àddinaa la xamul, waaye man xam naa la, te ñii xam nañu ne yaa ma yebal.

²⁶ Xamal naa leen sa tur te dinaa ko gëna xamle, ngir cofeel gi nga ma sopp nekk ci ñoom, te man it, ma nekk ci ñoom.»

18

Jàpp nañu Yeesu

¹ Loolu la Yeesu wax ba noppi, dem, ànd ak taalibeem ya, ñu jalli ca wàllaa xuru Sedoron. Ab tool a nga fa woon nag, ñu daldi dugg ca biir.

² Yuda mi koy wor it xamoon na béreb ba, ndax Yeesu daan na fa farala ànd aki taalibeem.

³ Ci kaw loolu Yuda jubal ca tool ba, ànd ak gàngooru takk-der aki wattukatì kër Yàlla ga te ñu bàyyikoo ca sarxalkat yu mag ya ak Farisen ya, yor ay jum aki làmp aki gànnaay.

⁴ Yeesu ma xamoon mboolem la koy dikkal nag, génn, jubsí leen, ne leen: «Ku ngeen di seet?»

⁵ Ñu ne ko: «Yeesum Nasaret.» Mu ne: «Man a.» Yuda ma koy wor a nga bokk ak ñoom taxaw.

⁶ Ba leen Yeesu nee: «Man a,» dañoo dellu gannaaw, ba daanu.

⁷ Mu dellu ne leen: «Ku ngeen di seet?» Ñu ne: «Yeesum Nasaret.»

⁸ Mu ne leen: «Ne naa leen man la. Gannaaw man ngeen di seet nag, baleen ñii ma àndal, ñu dem.»

⁹ Kàddu ga Yeesu noon Yàlla: «Ñi nga ma jox, kenn du ci sàñku,» noonu la sottee.

¹⁰ Ci kaw loolu Simon Piyeer ma ràngoo saamar, bocci, caw ko surgab sarxalkat bu mag ba, njoof noppu ndijoor ba. Surga ba, Malkus lañu koy wax.

¹¹ Yeesu ne Piyeer: «Defal saamar ci mbaram. Kaasub naqar bi ma Baay bi sédd, xanaa dama ko dul naan?»

Yóbbu nañu Yeesu ca Anas

¹² Ba loolu amee gàngooru takk-der ya ak seen njiit, ak wattukati kër Yàlla ga njiiti Yawut ya yilifoon, daldi jàpp Yeesu, yeew ko.

¹³ Ca Anas lañu ko njékka yóbbu, ndax moo doon baayu jabaru Kayif ma doon sarxalkat bu mag ba, ca at mooma.

¹⁴ Kayif moomu moo digaloon Yawut ya ne leen: «Liy njariñ moo di kenn nit donj deewal askan wi.»

Piyeer jàmbo na

¹⁵ Simon Piyeer nag ànd ak keneen ca taalibe ya, ñu topp ca Yeesu. Fekk na beneen taalibe ba

xamante ak sarxalkat bu mag ba, ba tax mu ànd ak Yeesu, dugg ca biir kër sarxalkat bu mag ba.

¹⁶ Teewul Piyeer, moom, taxaw ca bunt kër ga. Ci kaw loolu beneen taalibe ba xam sarxalkat bu mag ba daldi génn, wax ak surga bu jigéen bay wattu bunt ba, ba dugal Piyeer ca biir.

¹⁷ Surga bu jigéen bay wattu bunt kër ga ne Piyeer: «Yaw itam, bokkuloo ci taalibey waa jii?» Mu ne ko: «Bokkuma ci.»

¹⁸ Ci biir loolu surga ya ak wattukat ya taxaw, tiim ab taalu kəriñ gu ñu boyal bay jaaru, ndax dafa seddoon. Piyeer itam taxaw faak ñoom, di jaaru.

Sarxalkat bu mag ba seetlu na Yeesu

¹⁹ Sarxalkat bu mag ba daldi laaj Yeesu ci mbirum ay taalibeem ak ci am njàngaleem.

²⁰ Yeesu ne ko: «Man de, fàññ laa waxe ak àddina. Te it man ca jàngu ba ak ca kër Yàlla ga, fa Yawut yépp di daje, fa laa mas di jàngalee, te làquwuma di wax lenn.

²¹ Ana loo may laaje? Li ma wax, laaj ko ñi ma dégg. Ñoom kay xam nañu bu baax li ma wax, man.»

²² Ba Yeesu waxee loolu, kenn ca wattukati kër Yàlla ga fa taxawoon daldi ko dóor mbej, ne ko: «Ndax noonu ngay tontoo sarxalkat bu mag bi?»

²³ Yeesu ne ko: «Su ma waxee ndëngte, seedeel lu ci dëng, te su dee njub laa wax, ana loo may dóore?»

²⁴ Ba loolu amee Anas jállale ko, na ñu ko yeewe, ca Kayif, sarxalkat bu mag ba.

Piyeer jàmbooti na

25 Ci biir loolu Simon Piyeer a nga taxaw, di jaaru ba tey. Ñu ne ko: «Yaw itam du ci taalibey waa ji nga bokk?» Piyeer miim ko, ne: «Bokkuma ci de.»

26 Kenn ca surgay sarxalkat bu mag ba, te di mbokkum ka Piyeer njoofoon noppam, ne Piyeer: «Xanaa du yaw laa gisoon ak moom ca tool ba?»

27 Piyeer miimati ko. Ca saa sa nag ganaar sab.

Yeesu dem na kër Pilaat

28 Ba loolu wéyee ñu jële Yeesu ca Kayif, yóbbu ko ca kër boroom réew ma. Waxtuw njël la woon; Yawut ñi ci seen bopp dugguñu ca biir kër ga, ndax baña sobeel seen bopp ba duñu mana lekk ca reeru bésu Mucc ba.

29 Pilaat boroom réew ma moo génn, dajeeek ñoom. Mu ne leen: «Ana lu ngeen di jiiñ waa jii?»

30 Ñu ne ko: «Kii bu deful woon lu bon, duñu la ko jébbal.»

31 Pilaat ne leen: «Jëlleen ko, yeen, te àtte ko ci seen yoonu bopp.» Yawut ya ne ko: «Nun, mayeesu nu nu teg kenn àtteb dee.»

32 Kàddug Yeesu ga mu tegtale woon deewin wa mu nara deewe, noonu la sottee.

33 Gannaaw loolu Pilaat duggaat ca kër ga, daldi woo Yeesu, ne ko: «Yaw yaa di buurub Yawut yi?»

34 Yeesu ne ko: «Loolu ndax yaw yaa ko waxal sa bopp, am ñeneen a la ko wax ci man?»

35 Pilaat ne ko: «Ndax man dama dib Yawut? Saw xeetu bopp ak seeni sarxalkat yu mag kay ñoo ma la jébbal. Ana loo def?»

36 Yeesu ne ko: «Sama nguur moo bokkul ci àddina sii. Bu sama nguur bokkoon ci àddina,

samay surga xeex, ba kenn du ma jébbal njiiti Yawut yi. Waaye sama nguur a bokkul fi.»

³⁷ Pilaat ne ko: «Kon yaw buur nga?» Yeesu ne ko: «Yaa ko wax; buur laa. Li tax ma juddu, li tax ma dikk ci àddina moo di seedeel dëgg. Ku bokk ci dëgg gi nag dina dëgg li ma wax.»

³⁸ Pilaat ne ko: «Ana luy dëgg gi?»

Loolu la Pilaat wax, daldi génnaat ba ca Yawut ya, ne leen: «Man de gisuma ci moom lenn lees koy daane.

³⁹ Gannaaw dangeena aadawoo nag ma bàyyil leen kenn nit ci bésuub Mucc, ndax bëgg ngeen ma bàyyil leen kii di “buurub Yawut yi”?»

⁴⁰ Ñu yuuxooti: «Du kii de, xanaa Barabas!» Te Barabas moomu doonoon ab fippukat.

19

Teg nañu Yeesu àtteb dee

¹ Ba mu ko defee Pilaat dóorlu Yeesu ay yar.

² Takk-der ya teg ci boppu Yeesu kaala gu ñu ràbbe ay dëg, solal ko mbubb mu xonq curr.

³ Ñu dikk ba ca moom nag, naan ko: «Buuru Yawut yée, guddaluw fan!» te di ko dóori mbej.

⁴ Ci kaw loolu Pilaat génnati ne leen: «Ma ne, maa ngi leen koy indil ci biti, ngir ngeen xam ne gisuma ci moom lenn lees koy daane.»

⁵ Yeesu nag génn ak kaalag dëg gaak mbubb mu xonq ma. Pilaat ne leen: «Waa jaa ngii!»

⁶ Teewul ba ko sarxalkat yu mag yaak wattukati kër Yàlla ga gisee, dañoo xaacoondoo, ne: «Daaj ko ci bant! Daaj ko ci bant!» Pilaat ne leen: «Jëlleen ko,

yeen, daaj ko ci bant, ndax man gisuma ci moom lenn lees koy daane.»

⁷ Yawut yi ne ko: «Nun danoo am aw yoon, te ci sunuw yoon, àtteb dee moo war ci moom, ndax Doomu Yàlla la teg boppam.»

⁸ Ba Pilaat déggee kàddu googu, tiitaangeem yokk.

⁹ Mu dellooti Yeesu ca biir kër ga, ne ko: «Yaw foo jóge?» Yeesu tontuwu ko.

¹⁰ Pilaat ne ko: «Man nga dul waxal? Xamuloo ne am naa sañ-sañu bàyyi la, am naa itam sañ-sañu daaj la ci bant?»

¹¹ Yeesu ne ko: «Su dul woon ag may gu la dikke fa kaw, doo am benn sañ-sañ ci man. Moo tax it ki ma teg ci say loxo gënati laa bàkkaar.»

¹² Ca la Pilaat doxe di seet nu mu bàyyee Yeesu. Teewul Yawut ya xaacu ne: «Kii, soo ko bàyyee, doo xaritub buur Sesaar. Képp ku teg boppam buur, yaa noonoo buur Sesaar!»

¹³ Naka la Pilaat dégg kàddu googu, daldi génne Yeesu, dem nag toog ca jalub àttekaay ba, fa ñuy wax Dër ba, te ñu naan ko Gabata ci làkku yawut.

¹⁴ Looloo nga yemook waxtuw digg bëccëg. Boobu ñu ngi waajal màggalu bésub Mucc ba. Pilaat nag ne Yawut ya: «Seen buur a ngoogu!»

¹⁵ Ñu yuuxoo: «Na dee! Na dee! Daaj ko ci bant!» Pilaat ne leen: «Ndax seen buur laay daaj ci bant?» Sarxalkat yu mag ya ne ko: «Amunu buur bu dul Sesaar!»

¹⁶ Noonu nag Pilaat teg Yeesu ci seeni loxo, ngir ñu daaj ko ci bant.

Daaj nañu Yeesu ci bant

Ñu daldi yóbbu Yeesu.

¹⁷ Moom ci boppam moo gàddu bant ba, génñ jëm ba fa ñuy wax bérebu Kaanju bopp*, muy firi Golgota ci làkku yawut.

¹⁸ Foofa lañu daaje Yeesu ca bant ba, mook ñeneen ñaar; kii ci wet gii, kee ca wet gee, Yeesu ca digg ba.

¹⁹ Pilaat bindlu itam ab tegtalukaay, we ko ca kaw bant ba ñu ko daaj, ñu bind ca lii: «Kii mooy Yeesum Nasaret, buurub Yawut yi.»

²⁰ Mbind moomu Yawut yu bare jàng nañu ko, ndax béreb ba ñu daaj Yeesu jege na dëkk ba, te ci yawut, ak ci làkku waa Room ak ci gereg lañu ko bind.

²¹ Sarxalkat yu mag yu Yawut ya nag ne Pilaat: «Waruloo bind ne: “Kii mooy buurub Yawut yi,” li nga wara bind mooy: “Kii moo ne mooy buurub Yawut yi.”»

²² Pilaat ne leen: «Li ma bind, bind naa ko ba noppi.»

²³ Gannaaw ba ñu daajee Yeesu ca bant ba, takk-der ya dañoo jël ay yéreem, def ko ñeenti cér, takk-der bu nekk benn. Jël nañu itam mbubbam rabalam mu mag, di lenn ndimo te ñaweesu ko fenn ca kaw ba ca suuf.

²⁴ Takk-der ya diisoo ca, ne: «Mbubb mi, bunu ko xotti, nanu ko tegoo bant, ngir xam ku koy moom.» Noonu la mbir ma tédde, ngir Mbind ma indi woon lii, sotti:

«Sédoo nañu samay yére,
sama mbubb mu mag, ñu tegoo ko bant†.»

* **19.17 bérebu Kaanju bopp** mooy tund wu nirook kaanju bopp.

† **19.24** Seetal ci *Taalifi cant* 22.19.

Loolu nag la takk-der ya def.

²⁵ Ña taxawoon ca wetu bant ba ñu daaj Yeesu, ñoo di yaayam ak yaayam ju ndaw, ak Maryaama jabaru Kēlopas, ak Maryaama ma dëkk Magdala.

²⁶ Taalibe ba Yeesu soppoon itam ma nga fa woon, taxaw. Ba leen Yeesu gisee da ne yaayam: «Soxna si, sa doom a ngoogu.»

²⁷ Mu teg ca ne taalibe ba: «Sa yaay a ngoogu.» Ca waxtu woowa tembe la taalibe ba yóbbu soxna sa kēram.

Yeesu saay na

²⁸ Gannaaw loolu Yeesu xam ne lépp sotti na, mu daldi ne: «Mar naa!» ngir matal la Mbind ma indi woon ci mbiram[‡].

²⁹ Ndab lu fees ak bineegar a nga fa tege woon. Ñu jël ab sagar, xooj ko ca, lonk ko ci caru garabu isob, tàllal ko ba mu jot gémmiñam.

³⁰ Yeesu nag muucu bineegar ba, daldi ne: «Sotti na!» Ci kaw loolu mu sēgal bopp ba, daldi yiwi noo ga.

³¹ Waajalu bésuub Noflaay la woon, te bésuub Noflaay warula fekk néew ya ca bant ba, ndax bésuub mǎgg la ci Yawut ñi. Ñu ñaan Pilaat, mu dammlu tǎnki ña ñu daaj, ngir jële leen fa.

³² Takk-der ya dikk, damm tǎnki kenn ka ñu daajaaleek Yeesu, teg ca keneen ka.

³³ Ñu agsi ci Yeesu, daldi gis ne dee na ba noppi, ba tax dammuñu ay tǎnkam.

³⁴ Teewul kenn ca takk-der ya jam ko ab xeej ci faar yi, deret ànd ak ndox tuuru ca saa sa.

[‡] **19.28** Seetal ci *Taalifi cant* 69.22.

³⁵ Ki joxeb seedeem ci mbir yooyii, moo ci teg bëtam, te kàddug seedeem dëgg la. Moom ci bop-pam, xam na ne dëgg lay wax, te moo ci joxe kàddug seedeem, ngir yeen itam ngeen gëm.

³⁶ Loola moo am ngir Mbind mi indi woon lii, sotti: «Benn yaxam, deesu ko damm§.»

³⁷ Meneen Mbind indeeti ne: «Dinañu gis ki ñu jam*.»

Rob nañu Yeesu

³⁸ Gannaaw loolu Yuusufa ma dëkk Arimate, di taalibeb Yeesu bu làqu ndax ragal njiiti Yawut ya, moom moo ñaan Pilaat mu may ko mu yóbbu néewub Yeesu. Pilaat may ko ko. Yuusufa nag dem, yóbbu néewub Yeesu.

³⁹ Nikodem itam ànd ak moom, indaale lu wara tollook fanweeri kiloy cuuraayal njafaan lu ñu defare ndàbbu miir ak alowes. Nikodem moomu jëkkoon naa seetsi Yeesu ag guddi.

⁴⁰ Ñu jël néewub Yeesu, lëmëse ko sori lëe, defaale ca cuuraay la, na ko Yawut ya baaxoo woon ci waajtaayu rob.

⁴¹ Foofa ñu daajoon Yeesu, ab tool a nga fa, ab bàmmee bu bees bu ñu yatt ciw doj a nga ca tool ba, te maseesu caa denc ab néew.

⁴² Foofa lañu denc Yeesu, gannaaw jege woon na, te ci Waajalu bésub Noflaay lañu nekkoon.

20

Yeesu Almasi bi dekki na

§ 19.36 Seetal ci *Mucc ga* 12.46. * 19.37 Seetal ci *Sàkkaryaa* 12.10.

¹ Bésu dibéer, ba jiitu ca ayu bésu Yawut ya, Maryaama teela xëy dem, ba bët setagul, ba ca bàmmee ba. Mu gis ne randal nañu doj wa ñu ube woon bàmmee ba.

² Mu daldi daw, ba ca Simon Piyeer ak ca beneen taalibe ba, ka Yeesu soppoon. Mu ne leen: «Jële nañu Sang bi ca bàmmee ba, te xamunu fu ñu ko def.»

³ Piyeer ak beneen taalibe ba dem wuti bàmmee ba.

⁴ Ñu ànd daw, beneen taalibe ba nag gëna gaaw Piyeer, jëkk ko ca bàmmee ba.

⁵ Naka la sëgg, yër, daldi séen sori càngaay ya ca suuf, te duggul ca biir bàmmee ba.

⁶ Simon Piyeer ma ca topp, agsi, jàll ca biir, daldi gis sori càngaay la tege,

⁷ ak kaala ga ñu muure woon boppu Yeesu. Kaala ga nag àndul ak sori càngaay la; dees koo taxañ, mu tege.

⁸ Ci noonu beneen taalibe ba njëkkoona agsi ca bàmmee ba, duggsi moom itam. Mu gis, daldi gëm.

⁹ Ndax kat ba booba, taalibe ya xamaguñu dëgg tekkitel Mbind ma indi woon ne fàww Yeesu dekki.

¹⁰ Taalibe ya nag ñibbi.

Yeesu feeñu na Maryaamam Magdala

¹¹ Ci biir loolu Maryaamaa nga ca bàmmee ba, ca biti, di jooy. Ci biir jooy yi la sëgg, yër ca biir bàmmee ba,

¹² daldi séen ñaari malaaka yu sol yére yu weex, toog fa néewub Yeesu tédoon, kii fa féeteek fa bopp ba nekkoon, kee ca tànk ya.

¹³ Ñu ne ko: «Ndaw si, looy jooy?» Mu ne leen: «Samab Sang lañu yóbbu, te xawma fu ñu ko denc.»

¹⁴ Naka la wax loolu daldi walbatiku, gis Yeesu mu taxaw, te xamul ne Yeesu la.

¹⁵ Yeesu ne ko: «Ndaw sii, looy jooy? Kooy seet?» Mu foog ne boroom tool baa, ne ko: «Góor gi, su fekke yaa ko yóbbu, wax ma foo ko denc, maa koy jéli.»

¹⁶ Yeesu ne ko: «Maryaama.» Mu geestu, làkk ko ci yawut ne ko: «Rabbuni!» Muy firi kilifa gi.

¹⁷ Yeesu ne ko: «Bu ma langaamu, ndax yéegeguma fa Baay ba. Waaye demal, ne samay bokk, maa ngi yéegi ca sama Baay biy seen Baay, sama Yàlla jiy seen Yàlla.»

¹⁸ Ba loolu amee Maryaama ma dëkk Magdala dem, ne taalibe ya: «Gis naa Sang bi!» Ci kaw loolu mu wax leen yóbbanteem.

Yeesu feeñu na taalibe yi

¹⁹ Bésub dibéer googu ca ngoon, di bés bi jiitu ci ayu bésu Yawut ya, bunt yaa nga tëje fa taalibe ya daje, ndax ragal njiiti Yawut ya. Yeesu ne jimeet taxaw ci seen biir ne leen: «Jàmm seen!»

²⁰ Loolu la Yeesu wax, daldi leen won ay loxoom akug wetam. Taalibe ya nag bég lool ndax la ñu gis Sang bi.

²¹ Yeesu dellu ne leen: «Jàmm ngeen! Ni ma Baay bi yebale, noonu laa leen yebale, man itam.»

²² Naka la wax loolu, daldi leen ëf ngelawal gémmiñam, ne leen: «Jëlleen Noo gu Sell gi.

²³ Képp ku ngeen baal ay bàkkaaram, baalees na ko; képp ku ngeen topp ay bàkkaaram, toppees na ko.»

Yeesu yedd na Tomaa

²⁴ Kenn ca Fukk ñaak ñaar nag, di Tomaa ma ñuy wax Didimus, muy firi Seex bi, ba Yeesu dikkee, moom nekku fa woon.

²⁵ Moo tax ba ko taalibe ya nee: «Gis nanu Sang bi!» da ne leen: «Su ma gisul màndargam pont yi ciy loxoom, ba ne ci duut baaraam, boole ci ne tegg loxo cig wetam, duma ko gëm mukk.»

²⁶ Ba ñu ca tegee juróom ñetti fan, taalibey Yeesu ya dajewaata ca biir, Tomaa nekk faak ñoom. Yeesu ne jimeet ca seen biir, te bunt ya tëje. Mu ne leen: «Jàmm ngeen!»

²⁷ Ci kaw loolu mu ne Tomaa: «Tegal fii sa baaraam te xool samay loxo; te nga tàllal sa loxo, ne ko tegg ci samag wet. Bàyyil gëmadi te gëm.»

²⁸ Tomaa àddu ne ko: «Yaa di sama Boroom, di sama Yàlla!»

²⁹ Yeesu ne ko: «Danga maa gis, ba tax nga gëm? Ndokkalee ñi gëm te gisuñu!»

³⁰ Bare na firnde yeneen yu Yeesu def fi kanam taalibe yi, te bindeesu ko ci téere bii.

³¹ Lii nag lañu bind, ngir ngeen gëm ne Yeesu mooy Almasi bi, Doomu Yàlla, ngir itam ngeen jagoo ag dund ndax aw turam.

21

Yeesu feeñu na juróom ñaari taalibe

¹ Gannaaw loolu, Yeesu feeñooti na ay taalibeem ca tàkkal dex ga ñuy wax Tiberyàdd*. Na mu feeñee nii la.

² Ña bokkoon daje benn béreb ñoo di Simon Piy-eer, ak Tomaa mi ñuy wax Seex bi, ak Natanayel

* **21.1 dextru Tiberyàdd** mooy dextru Galile.

ma dëkk Kana gu diiwaanu Galile, ak doomi Sebede, ak yeneen ñaari taalibe.

³ Simon Piyeer ne leen: «Maa ngi nappi.» Ñu ne ko: «Nan ànd ak yaw, nun itam.» Ñu dem, daldi dugg gaal. Guddi googu jàppuñu dara.

⁴ Ba fajar jotee Yeesu taxaw ca tàkk ga, te taalibe ya xamuñu ne moom la.

⁵ Yeesu ne leen: «Bokk yi, ndax am ngeen jën?» Ñu ne ko: «Déédéet.»

⁶ Mu ne leen: «Sànnileen mbaal mi ci ndijooru gaal gi, ba daj.» Ci kaw loolu ñu sànni, ba noppi amatuñu dooley xëcc mbaal mi ndax jën yu bare.

⁷ Ba loolu amee taalibe ba Yeesu soppoon ne Piyeer: «Sang bi la!» Ba Simon Piyeer dégge loolu, fekk ko ak col gu woyof, mu laxasaay ko ba mu dëgër, daldi sóobu ca dex ga.

⁸ Yeneen taalibe ya nag dikk ak gaal ga, xëccaale mbaal ma fees dell ak jën, ndax sorewuñu woon tàkk ga; lu wara tollu ci téeméeri meetar a doxoon seen diggante ak tàkk ga.

⁹ Ba ñu teersee, ab taalu kërîñ lañu gis, aw jën tege ca, ak mburu ca wet ga.

¹⁰ Yeesu ne leen: «Indileen ci jën yi ngeen jàpp.»

¹¹ Simon Piyeer nag yéeg ca gaal ga, daldi diri mbaal ma ca tàkk ga, mu fees dell ak jën yu mag; lépp di téeméeri jën ak juróom fukk ak ñett (153). Te noonu mu baree taxul mbaal ma xëtt.

¹² Yeesu ne leen: «Ñëwleen ndékki.» Kenn ca taalibe ya nag ñemewu ko woon ne ko: «Yaay kan?» Ndax xamoon nañu ne Sang bee.

¹³ Yeesu dikk, jël mburu, jox leen, jox leen jën itam.

14 Boobu mooy ñetteelu yoon bu Yeesu feeñoo taalibe ya, gannaaw ba mu dekke.

Yeesu sas na Piyeer

15 Ba ñu ndékkee ba noppi, Yeesu da ne Simon Piyeer: «Simon doomu Yowaan, ndax yaa ma gëna sopp ñii?» Mu ne ko: «Waawaaw, Sang bi, yaw, xam nga ne bëgg naa la.» Mu ne ko: «Xontal ma sama mbote yi.»

16 Mu waxaat ko ñaareel bi yoon, ne ko: «Simon doomu Yowaan, ndax sopp nga ma?» Mu ne ko: «Waawaaw, Sang bi, yaw, xam nga ne bëgg naa la.» Mu ne ko: «Sàmmal ma samay xar.»

17 Mu neeti ko ñetteel bi yoon: «Simon doomu Yowaan, bëgg nga maam?» Piyeer nag tiislu la ko Yeesu laaj ba ñetti yoon: «Ndax bëgg nga ma?» Piyeer ne ko: «Sang bi, yaw xam nga lépp; xam nga ne bëgg naa la.» Yeesu ne ko: «Xontal ma samay xar.»

18 Maa la ko wax déy ci lu wér, ba nga dee ndaw, yaay takkal sa bopp sa geño, dem fu la neex. Waaye boo màggatee, dinga tàllal say loxo, keneen takkal la sa geño, yóbbu la foo bëggul.»

19 Kàddu yooyu la Yeesu misaale na Piyeer di deewaji deewin wu muy terale Yàlla. Loolu la wax ba noppi ne ko: «Toppal ci man!»

20 Piyeer geestu, gis taalibe ba Yeesu soppoon, mu topp ca ñoom. Taalibe boobu mooy ka sóonu woon, ba tafu ca dënnub Yeesu, ba ñuy lekk, te moo ko laajoon ne ko: «Sang bi, kan moo lay wor?»

21 Ba ko Piyeer gisee da ne Yeesu: «Sang bi, kii nag?»

²² Yeesu ne ko: «Moom, su ma bëggoon mu dund ba kera ma délsi, ana lu ciy sa yoon? Yaw kay, toppal ci man.»

²³ Kàddu googu nag doxe ca, law ca biir bokki taalibe ya, ñu jàpp ne taalibe boobu du dee. Ndaxam Yeesu waxul Piyeer ne kooku du dee, waaye da ne: «Su ma bëggee mu dund, ba kera ma délsi, ana lu ciy sa yoon?»

²⁴ Taalibe boobu moo seede mbir yooyu, moo bind xew-xew yooyu, te xam nanu ne kàddug seedeem dëgg la.

²⁵ Bare na itam yeneen yu Yeesu def, te su ñu ko doon bind benn-benn, jàpp naa ne àddina ci boppam sax du mana denc téere ya ñu ko bind.

Kàddug Yàlla
The Holy Bible in the Wolof language of Senegal,
translated by La Mission Baptiste du Sénégal
La Sainte Bible en langue wolof du Sénégal, traduite
par La Mission Baptiste du Sénégal

copyright © 2025 La Mission Baptiste du Sénégal

Language: Wolof

Cette œuvre est mise à disposition sous licence Creative Commons Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0)

 Vous n'êtes pas autorisés à :

Partager — copier, distribuer et communiquer le matériel par tous moyens et sous tous formats. L'Offrant ne peut retirer les autorisations concédées par la licence tant que vous appliquez les termes de cette licence.

Attribution — Vous devez créditer l'œuvre, intégrer un lien vers la licence et indiquer si des modifications ont été effectuées ; l'Œuvre. Vous devez indiquer ces informations par tous les moyens raisonnables, sans toutefois suggérer que l'Offrant vous soutient ou soutient la façon dont vous avez utilisé son Œuvre.

Pas d'Utilisation Commerciale — Vous n'êtes pas autorisés à faire un usage commercial de cette Œuvre, tout ou partie du matériel la composant.

Pas de modifications — Dans le cas où vous effectuez un remix, que vous transformez, ou créez à partir du matériel composant l'Œuvre originale, vous n'êtes pas autorisés à distribuer ou mettre à disposition l'Œuvre modifiée.

Pas de restrictions complémentaires — Vous n'êtes pas autorisés à appliquer des conditions légales ou des mesures techniques qui restreindraient autrement l'utilisation de l'Œuvre dans les conditions décrites par la licence.

C'est un résumé (et non pas un substitut) de la licence. Pour voir une copie de cette licence, cliquez ici.

La Mission Baptiste du Sénégal a le plaisir de vous autoriser à utiliser toute portion tirée des Écritures

qui sont disponibles sur [http:// biblewolof.com](http://biblewolof.com) et sur ces appli (l’oelig;uvre), sous réserve que le crédit nous soit reconnu par écrit, avec la mention du nom de notre organisation (voir plus loin). Mais on ne peut la modifier de quelque façon que ce soit, ni l’utiliser à des fins commerciales, c’est à dire, de telles ressources ne peuvent être vendues à un prix supérieur au coût de la reproduction.

Cette licence n’autorise pas un mixage combinant les écritures en wolof avec vos propres ressources traduites en wolof. Si vous désirez faire un mixage, vous devez en obtenir l’autorisation, et pour cela nous exigeons un échantillon de traduction pour une préalable approbation de notre part. En effet des ressources mal traduites portent préjudice à la créditibilité des écritures.

De même, s’il s’agit d’enregistrements des écritures, nous exigeons des échantillons de la matière enregistrée, pour approbation préalable de notre part. En effet des voix marquées d’accent pourraient être dommageables à la créditibilité des écritures.

Pour demander la permission de faire quoi que ce soit en dehors du cadre de cette licence, contactez-nous.

Voici les déclarations de copyright à inclure dans l'oelig;uvre:

Écriture extraite de (s’il s’agit d’une portion de livre)

Suivi de:

Kàddug Yàlla gi © 2025 MBS

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

Vous pouvez aussi utiliser une forme abrégée:

(Nom du livre abrégée) **2025 MBS (NINEA: 20215410C9)**

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

La politique de confidentialité se trouve ici.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0)

 You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.

NonCommercial — You may not use the material for commercial purposes.

NoDerivatives — If you remix, transform, or build upon the material, you may not distribute the modified material.

No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

This is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license. To view a copy of this license, click here.

La Mission Baptiste du Sénégal is pleased to give you permission to use any of the scriptures on <http://biblewolof.com> and in these apps (hereafter referred to as the Work) as long as you give credit to MBS with a copyright notice, and you do not modify or mix the work, and do not sell materials at a price over the cost of reproduction.

In other words, you may download the Work and share it with others as long as you credit us, but you can't change the Work in any way or use it commercially (for profit).

If we give you permission to do a re-mix (combining the scriptures in wolof with your own materials translated in wolof), we will ask for a sample translation or audio recording to approve first, before any distribution. Materials badly translated and voices with a foreign accent impair the credibility of the scriptures.

To ask permission to do anything outside the scope of this license, contact us.

Here are copyright statements to include with the work :

Scripture citations taken from(if it's only a portion of a book) followed by

Kàddug Yàlla gi © 2025 MBS

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

Or you may use a shortened form:

(Name of the book) **2025 MBS (NINEA: 20215410C9)**

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

You can read our [privacy policy](#) here.

Liggéey bii turu sañ-sañu jëfandikoom di « Creative Commons BY-NC-ND 4.0 » ; maye na ku ko yeb,

fépp ci àddina, ci kaw way jefandiku ji wàccoo ak yii ndigal: BY = SM (dees na Seedeel boroom Moomeelam); NC = AJ (Amul Jaay); ND = AS (Amul Soppi). Ku bëgga gis sottib sañsañu jëfandikoo bi, seet ko fii.

□ Mission Baptiste du Sénégal am na mbégtey may leen ngeen yeb, ak sotti, ak wasaare lu mu mana doon ci Kàddug Yàlla gi ci <http://biblewolof.com>, ak ci appli yii, ci kaw ngeen seedeel nu sunu moomeel (seetal ci suuf). Waaye dungen ci mana soppi lenn, ak nu coppite ga mana tëdde, te ngeen bañcee jaaye lenn ci njëg gu wees li leen sottib mbind mi dikke.

Su dee lu ngeen raxe (muy seen liggéeyu bopp bu ngeen tekki ci wolof, boole ko ak lenni kàddug Yàlla gi ci wolof), ba bëgg koo sotti ngir wasaare ko, war ngeen cee jëkka am sunu ndigal, te jox nu ci seenub tekki, lu tuut lu nu ko mana natte ba mu doy nu, ndax jomtukaay yu tekki bi awul yoon gàkkaal na Mbind mu sell mi. Jokkooleen ak nun, ngir sàkku ndigalu def lu mu mana doon, lu wees kemu sañsañu jëfoo.

Ba tey su dee lu ngeen jukkee ci kàddug Yàlla gi, ba def ko ay dégtal yu ngeen taataan, bëgg nanu ngeen sàkkaal nu ci seenub taataan, lu tuut lu nu mana natte baat yi ba mu doy nu, ndax baat yu seen làmmiñu boroom taq itam, gàkkaal na ab liggéey.

Yii kàddu la sañsañu jëfoo tege, te warees koo boole ci liggéey bi:

Ci………… lanu ko jukkee, (su dee ab dogu téere doŋŋ)

Kàddug Yàlla gi © 2025 MBS

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

Manees naa jëfandikoo itam ab gàttaalub turu téere bi :

(Turu gàttaal téere bi) **2025 MBS (NINEA: 20215410C9)**

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-04-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Dec 2025 from source files dated 12 Dec 2025

d0698bf2-fb52-5f39-9542-2e2eeaf3c516